ცისკარი.

1870

აგვისტო

წელიწადი მეთოთხმეტე.

წოდება თხზულებათა:

I. იჭვიანი. თ. რაფიელ ერისთავისა.
II. ბულბული (ლექსი). იოსებ ქაჩუხა-შჳლისა.
III. ნამდიდრევის მოგონება. (ლექსი.) მისივე.
IV. ბეატრიჩე ჩენჩი (მოთხრობა.) გ. ასათიანისა.
V. ურიების თორა. კონსტანტინე ბერძენოვისა.

ტფილისს.
მარტიროზიანის ტიპოგრაფიაში.

„ცისკრის“ რედაქციისაგან

ვინცა კითხულობს ჩუენს „ცისკარსა იმ წლითგან, რა წლითგანაც დავიწყეთ გამოცემა, იმას კარგათ მოეხსენება, რომ მომავალს 1871 წელიწადს ეს ჟურნალი გადადგება მ ე თ ხ უ თ მ ე ტ ე ს წელიწადში, რაც საკუთრივ ჩუენ ჴელთ მძღვანელობით გამოდის; ამასთანავე ესეც მოეხსენება, თუ რა ღირსებითაც გამოიცემა, ან რა შრომაც ეჭირება. მართალია, ბევრი ნაკლულევანება ჰქონია, მაგრამ ესეც მართალია, რომ ამ ნაკლულევანების მიზეზი ყოფილა ღონის-მიება, რადგანც იმდენი ჴელის მომწერნი არა ჰყოლია, რომ შესძლებიყო ღირსეულად გამოეცა და ამის მიზეზიც ყოფილა ის მტრობა და სიშურე, რომელიცა რამდენჯერმე აღმოუჩენიათ ზოგი ერთა ცრუ . . . მოყვარეთა. კიდევაც ჩუენს მეცადინეობას და ამასთანავე სასოებას არა ვკარგავთ და ვეცდებით მომავალს 1871 წელიწადს გამოვცეთ ბევრით უკეთესად. ახლა ამის მეტს ვეღარას ვიტყვით,—ჩუენის თხუთმეტის წლის შრომის პატივის-საცემად;—პატივის-საცემად მამა-პაპეულის ენისა და იმ მწიგნობრობისა, რა წმინდა ქართულის ენითაც იბეჭდე-

ბა ეს ჟურნალი,—იმედი გვაქჳს ჴელს მოგვიწერენ ქართული ენის მიმდევნი პირნი, ამითი გაგვამხნევებენ, რომ უკეთ ვიზრუნოთ სამშობლოს ენისათჳს, არ დავდიოთ არა ვითარსა სიშურესა და შეცილებასა.

ფასი საკუთრივ „ცისკრისა“ არის შჳდი მანეთი გაგზავნით. ვისაცა სურდეს ამ ჟურნალის დაბარება, ვთხოვთ ამ ადრესით დაიბარონ და სვედრი ფასიც გამოგზავნონ:

„ცისკრის რედაქტორს ივანე კერესელიძეს.

Редактору грузинскаго журнала „Заря“ Ивану Кереселидзе.—

რედაქტორი და გამომცემი ი. კერესელიძე.

ტფილისს.
1870 წელსა. სეკტემბრის 25-სა.

ი ჭ ვ ი ა ნ ი

ვოდევილი ერთს მოქმედებად, გარდაკეთებული რუსულითგან, შემდეგ ფრანციცულისა, თ. რაფიელ ერისთავის-მიერ.

მოქმედნი პირნი:

სვიმონ შერუეულიძე (30 წლისა).
ანასტასია მისი ცოლი (20 წლისა).
გულმართლისა, მათი მოახლე (25 წლისა).

მოქმედება საქართველოს ერთ ქალაქში, შერუეულაძის სახლში, პატარა ოთახში. პირ და პირ კარები სჩანს და მარცხნივ ფანჯარა; მარჯვნივ—გასავალი კარი სამოახლოში; მარცხნივ—საწოლს ოთახში შესავალი კარი; სცენაზედ, მარჯვნივ, სტოლი დგას, სუფრა გადაფარებული.

I

სვიმონ. (შემოდის აჩქარებული შუა კარებიდგან, იღლიაში ქოლგა ამოჩრილია). სუ! კარები ღია ყოფილა... მაშ ჩემი თვალის ჩინი შინ უნდა იყოს?.. ტასო! ტასიკო! (მიდის მარცხნივ) უთუოთ სპალნაში იქნება...

(მოესმის ხმაურობა მარჯვნივ მხრიდგან და მივა კარებთან) არა, სამზარეულოში თუ ითითხნება? იქნება მურაბეებს აკეთებდეს?.. (წამოდგება წინ სცენაზე) კაცი რომ ცოლს შეირთავს, მაშინ გამოურკვდება და მაშინ დაუდგება თვალები!.. ორი თვე არ არის რაც ჯვარი დავიწერე და დღეში ორასჯერ შემივა ხოლმე იჭვი, ჩემცოლში: ხან მგონია ფანჯარიდგან სხვას უყურებს მეთქი; ხან რომ ჩაფიქრდება, მგონია სხვაზე ფიქრობს მეთქი; ბარათი რომ მოუვიდეს ვისიმე, თუნდა დედიდგან იყოს, მე მგონია მეგობრის წიგნია მეთქი; თუ წავა სადმე, მე მგონია თავის საყვარელთან წავიდა მეთქი... სადაც უნდა ვიყო, სულ ამაზედ ვფიქრობ, და გამოვჩერჩეტდი!... თავში ცეცხლი მეკიდება, გული მიჩქროლამს და გაბოროტებული, ვემუქრი ჩემს გულში, ხან ჩემს ცოლს, ხან ვიღაცა უცნობს ჩემს დამღუპავს და ვფიქრობ გავსრისო ის, როგორც ჭინჭველა!.. ჩემი ცოლი? რა უყო ჩემს ცოლს?. (პუბლიკისკენ). ერთი მიბრძანეთ, რა უყო ჩემს ცოლს?.. ნეტა დღეს სად იყო, ისე დილა ადრიანა? სად და ვისთან წასულიყო?.. ოხ! რომ ვიცოდე, მაშინ!.. (შუბლზედ ჴელს ისომს და დაბლა იყურება მრისხანეთ.) არა! ის იყო, სწორეთ ის იყო!... ვარდის ფერი კაბა, ნაკერი თასაკრავი, ლურჯი თავზედ მოსახვევი, ტან წვრილი, თეთრი სარტყელი... დიახ, დიახ ის იყო! მეიდნის თავში თვალი მომკრა და ქარვასლისკენ შეუხვია.... ნეტა ვისთან დარბის ასე დილა ადრიანა? მაგრამ, რომ ვიჭვნეულობ, ჯერ რა ხა-

ფუძველი მაქვს? ან-კი როგორა ვსწამობ ისეთს მოქმედებას, რომელშიაც იქმნება ისე მართალია, როგორც მტრედი... მერე, ჩემი იჭვი, იმას ხელ არ მოჰკლავს? უფრო არ გააორგულებს ჩემზედ?... (ჩაფიქრდება.) თუ დანაშაულია? მაშინ? (ამდროს მივა მარჯვნივ კარებთან და უნდა გააღოს.)

II

ს ვ ი მ ო ნ და ანასტასია (ჩაცმული, ისე როგორც მისმა ქმარმა გამოხატა.)

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (შემოდის შუა კარიდგან.)

მგონია, მე ვერავინ დამინახა?

ს ვ ი მ ო ნ.—(მობრუნდება) ეს რასა ვხედავ? ის ტანისამოსი!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (ქმარს რომ დაინახავს.) უი!...

ს ვ ი მ ო ნ.—რა დაგემართა?.. შენ, მგონია, სადღაცა ყოფილხარ?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—მე? არსად. . . . .

ს ვ ი მ ო ნ.—როგორ არსად, რომ წამოწითლებული ხარ და ოფლი გადმოგდის სახეზედ?..

ანასტასია.—აქ ვიყავ, ახლო!.... (თავისთვის) იქნება დამინახა?!....

ს ვ ი მ ო ნ. — (იქით) სწორეთ, ესა ვნახე: ვარდის ფერი კაბა, ნაკერი თავსაკრავი, ლურჯი თავზედ მოსახვევი, თეთრი სარტყელი, წვრილი წელი!.. (ანასტასიას, მკაცრად) სადა ბრძანდებოდი, ქალბატონო?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რათ გინდა რომ იცოდე? რა საკითხავია?.

ს ვ ი მ ო ნ. აბა ერთი შემობრუნდი...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა — (მანტილის მოიხსნის) რისთჳსა, ქა!.

ს ვ ი მ ო ნ. — სწორეთ ის წელი! (ანასტასიას). სად იყავ? მე ხომ გნახე... მითხარი!...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (იქით) უი, ჩემს თავს!.. (სვიმონს) სად ვიქნებოდი?. ემანდ ბაზარში მიველ.

ს ვ ი მ ო ნ... ასე ადრე?.. რა გინდოდა ბაზარში?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა... რა მინდოდა და, სავაჭრო....რამდენი რამ იმისთანა საჭიროა, რომ მოსამსახურეს ვერ ენდობი, ან ვერ იყიდის....

ს ვ ი მ ო ნ,..... რა იყო იმისთანა, რა იყიდე?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.... ნემსები მინდოდა და ვერ ვიშოვნე მთელ ქალაქში.

ს ვ ი მ ო ნ. (თავში შემოიკრავს). ვაჲ დალოცვილო ოჯახო!. (იქით) ნემსები ვერ ვიშოვეო?.. (ანასტასიას) როგორ დავიჯერო რომ ნემსს ბიჭი ვერ იყიდდა და ან შენ ვერ იშოვნე ნემსები?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ნემსები-კი არის, მაგრამ ისეთი ნემსები ვერ ვიშოვე, როგორიც მე მინდოდა...

ხ ვ ი მ ო ნ. (იქით). ახლა-კი ვხედავ, რა ნემსებსაც ეძებდა ჩემი ქალბატონი!.. (ანასტასიას) მართალია, შენ რომ ნემსისთჳს ყოფილხარ იმას ბიჯი ვერ გიშოვიდა!.. იქნება კიდეც იშოვიდა, მაგრამ იმისთანას ვერა, როგო-რიც შენ გდომია... (პუბლიკისკენ.) აბა, ახლა მომედო ციება, აი! ტანში სულ ჟრიანტელმა დამიარა, თითქო ჭიანჭველები დამესხვივნენო!...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (პუბლიკისკენ) ნეტავი ერთი სარკე-ში ჩამახედა!... მგონია ისეთი წამოწითლებული ვარ, როგორც ტურა?!.

ს ვ ი მ ო ნ (ცოლს). ტასო!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რა გინდა, შენი ჭირიმე?.!

ს ვ ი მ ო ნ. რა მინდა და, ის მინდა რომ, შენ მარ-ტოკა ბაზარში აღარ წახვიდე, უბიჭოთ არ სად გახვი-დე, თორემ, ხომ იცი, ლამაზი ხარ..... ათასი ოხერი კაცი დაეხეტება.... ამოგედევნება, ბიაბრობას რასმეს მოგაყენებენ.... ვინ რა იცის რომ შენ შერყეულაძის ცოლი ხარ?...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ნეტა რას ტუტუცობ! ვინ რას გა-მიბედავს, დღისით? ღამე ხომ არ არის.

ს ვ ი მ ო ნ. ვინ რას გაგიბედავს? რას გაგიბედავს და, ამოგივლის გვერდით... ხალხი მიდის-მოდის... ამოგეხა-ხუნება მაინც.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—სისო! დღეს როგორღაც შერყეუ-ლათა გხედავ!.. რასა ჰბოდამ, შენ თითონ არ გესმის?

ს ვ ი მ ო ნ..... რასა ვბოდამ? ანკი რატომ არ გადა-

ჯირევი? ამიტომ რომ, შენ რაღასაც მიმალავ, მაშინ, როდესაც ცოლმა, სრულებით, არაფერი არ უნდა დაუმალოს ქმარსა!.......

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. მერე, დაგიმალე?.....

ს ვ ი მ ო ნ. — რა დამიმალე? ის მე ვიცი, რაც დამიმალე!..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა....(შესცქერის გაშტერებული) სვიმონ, არა გრცხვენიან იჭვნეულობა? (ტირილით). მე შენი სიყვარულისაგან გაგიჟებული ვარ, ჩემის თავისა აღარა მესმის-რა და შენ კი იჭვები შემოგაქვს!... ის არა სჯობია, ისევ იმ აზრზედ იყო, როგორც აქამდის იყავ?— წასვიდე სამსახურში და რომ დაბრუნდები, ვისაუვარელოთ, უიჭროთ!.....

ს ვ ი მ ო ნ. ვინ იჭვნეულობს? მე არ ვიჭვნეულობ... აი, მივალ სამსახურში, ჩემო სულის კოლოფო! (მიდის და ანზობს) წავალ და ისევ, უცებ, მოვბრუნდები, რომ გავიგო შინაური საიდუმლო ანგარიშები. (გავა).

III

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (მარტო) საცოდავი ჩემი ქმარი!.. რომ იცოდეს მე რას უმალავ იმას! შემჭამდა! რომ იცოდეს, სად ვიყავი ამ დილას, ან რისთჳს ვიყავი — მომკლამდა!... რომ წარმოვიდგენ, ციება მომდის! ღმერთო, რა ძნელია ჩვეულება, უსარგებლო და დასამრახისი ჩვე-

ულება?... არა, უნდა გავფრთხილდე; დიდი სიფრთხილე მმართებს... რა ბედნიერები არიან კაცები... იმათ ხომ ყველა შეეტევებათ, ყველას ნება აქუსთ, ჩუენ კი.....

ანასტასია და გულ-მართლისა.

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. ქალბატონო, მზვარეულმა შინდი მოიტანა და მოგასხსენათ, რა უყოვო?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—მოიტანა?... კარგი, მე თჳთონ დავხედავ. (გავა).

ს ვ ი მ ო ნ.. (გამოდის უცებ მარცხნივ ოთახითგან, გოგოს ვერა ჰხედავს, პუბლიკისკენ). არა, მე არა ვარ შემცდარი! აქ კაცი ყოფილა! აქაურობა თამბაქოს სუნითა ყარს!.... ვიხრჩობი!........

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.. .ბატონო, რაზედა წყრებით?..

ს ვ ი მ ო ნ.—ოჰ, გულმართლისავ, შენ?!. აქ მოდი.

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა (მიუახლოვდება სვიმონს). რას მიბრძანებთ?

ს ვ ი მ ო ნ.—გულმართლისავ!

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—ბატონო!

ს ვ ი მ ო ნ.—შენ ხომ გულმართლისა ხარ?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—დიახ. . . . .

ს ვ ი მ ო ნ. აქ ვინ იყო?

გ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—სადა?

ს ვ ი მ ო ნ.—აქა.

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—ვინ უნდა ყოფილიყო?

ს ვ ი მ ო ნ.—სულ არა ვინ?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—ქალბატონი ბრძანდებოდა.

ს ვ ი მ ო ნ.—კაცი თუ დადის?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. სახლში კაციც მოვა დ ქალიც.

ს ვ ი მ ო ნ. არა, ვერ მიხვდი, ტუტუცო!... უცხო კაცი თუ მოდის ვინმე, აქა, უკანიდგან?.....

გ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—კიბიდან?...

ს ვ ი მ ო ნ.—კაცი თუ დადის, პაპიროსით?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა (ნეკზედ კელს მოიჭირებს). ახლა კი გამახსენდა!...

ს ვ ი მ ო ნ.—იცნობ?.

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. მაღალ-მაღალი?

ს ვ ი მ ო ნ. რავიცი მაღალია თუ დაბალი!...

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—აფიცარი?.

ს ვ ი მ ო ნ. იქნება აფიცარიც იყოს... შენ ნახე?...

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—დიახ!....

ს ვ ი მ ო ნ. სადა?....

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. კიბეზედ....

ს ვ ი მ ო ნ. ხშირად დადის?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. ყოველ დღე.

ს ვ ი მ ო ნ. რა დროს?—როცა შინ არა ვარ, მაშინ?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—დიახ, ხან-დ-ხან მაშინაც!..

ს ვ ი მ ო ნ. (თვალებზედ კელს მიიფარებს დ სკამში ჩაჯდება) ვაჲ ჩემს თვალებს!.. ჰხედავთ! ცოლმა მიღალატა, დამკლა, ორი თვის ჯვარ დაწერილმა!

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. (სიფრთხილით წინ წასდგება და სვიმონს) ბატონო! მაღლა ერთი მკერვალი ქალი სდგას და მგონია იქ დადის.

ს ვ ი მ ო ნ. (გულმართლისას) დამეკარგე იქით!

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—ზეიდვანაც პაპიროსის წევით ჩამოდის ხოლმე, მირს.

ს ვ ი მ ო ნ. (წამოხტება) არა, აქ საიჭო აღარ არის! დილას ჩემი ქალბატონი სხვაგან წაბრძანდა, აქ ვიღაცა პაპიროსიანი დაიარება.... გულმართლისავ!

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. ბატონო!

ს ვ ი მ ო ნ.—დღეს, ქალბატონი სად იყო?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. რა მოგახსენოთ.

ს ვ ი მ ო ნ. ხშირად დადის ხოლმე სხვაგან?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა.—დიახ, ხანდიხან.

ს ვ ი მ ო ნ. სად დადის ხოლმე?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. რა მოგახსენოთ!

ს ვ ი მ ო ნ. რისთჳს დადის ხოლმე?

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. რა მოგახსენოთ!

ს ვ ი მ ო ნ. დაიკარგე იქით!

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. ერთხელ ვკითხე ქალბატონს, სად მიბრძანდები მეთქი და მიბრძანა: ნემსები უნდა ვიყიდოვო...

ს ვ ი მ ო ნ. (მწარის ღიმილით) ნემსებიო?.. ვიცი, რა ნემსებსაც დაეძებს!...

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. რასა, ბატონო?..

ს ვ ი მ ო ნ. (მრისხანეთ) არაფერსა! შენი საქმე არ

არის! დაიკარგე იქით!...

გ უ ლ მ ა რ თ ლ ი ს ა. (იქით) რა აჯავრებს? წავიდე არ გამლახოს! (გავა).

IV

ს ვ ი მ ო ნ. (მარტო დადის სცენაზედ, შემდეგ შესდგება და პუბლიკისკენ) ახლა კი ნათლათ ვხედავ ჩემს საქმეს.... ვხედავ, რომ ვიღუპები.... ჰხედავთ ჩემს ქალბატონს, რა საქმეები ჩაუდენია?.. ნემსებზედ რომ დატანტალებს..... ვიღაც პაპიროსიანი აფიცარი რომ დამვრება აქა!... გუშინდელი გომბიოც რომ მე მატყუებდეს, ღმერთი რატომ არ გაიცინებს! ორი თვე არ არის, რაც ჯვარი დავიწერეთ და აღარ მოიცადა?.. ნეტავი აგრე ლამაზი მაინც არ იყოს!.. ნეტავი აგრე გავიქებით მაინც არ მიყვარდეს!.. ახლა მეტყვიან, რათა ხარ იჭვიანიო?—მიყვარს და იმიტომ!... ვინც მე მიყვარს, ვისაც მე ვეტრფი, ვისაც ჩემათ ვამოველი, ვინც ჩემი ნუგეში და ცხოვრება არის,—არ მინდა რომ სხვას გაუზიარო, არა მსურს რომ სხვა ჰფლობდეს მას.. და თუ არ მეყვარება, მაშინ რას ვინაღვლი!.. ზებერ ხორეშანას და გადამხჩვალ დარეჯანას ვინც გინდა ეტრფოდეს, რას დავსდევ!.. არა, ცოლი კი არა, შჯულიც რომ იყოს, თუ კი გულით მიყვარს, კოცნა რომ დაუწყო მეტი და გააწვალო, ისიც შემძულდება და მეწყინება!.. ახ, ერ-

თი ვიცოდე, ვინ არის ჩემი დამღუპავი, ჩემი მეუღრო-ების და სულის აღმაშფოთებელი, ჩემი გულის ქურდი, ჩემი ოჯახის გამცრცველი?!.. ვაჩვენებდი თავის თამაშას!.. ოხ, მაშინ სვიმონი მოკვდეს, თუ, ის, ერთი წუთი გაცოცხლო და კისერი არ მოუგრიხო!... (მოავლებს სანთელს ჴელს და შუაზედ გადაამტვრევს).

V

ს ვ ი მ ო ნ და ანასტასია (შემოვა მარჯვნივ კარებიდგან და სვიმონს რომ დაინახამს, შესდგება გაოცებული).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—ქა! აგი სამსახურში წახველ?..

ს ვ ი მ ო ნ. (სანთლის ნატეხი ისევ ჴელში უჭირავს). დიახ, მაგრამ ქაღალდები დამავიწყდა და იმისთჳს მოვბრუნდი...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—სუ! ეგ სანთელი რაღა არის?.

ს ვ ი მ ო ნ.—ესა? ეს... ბიჭს მრუდეთ ჩაესვა შანდალში, ვასწორებდი—და გატყდა!....

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. განა ბიჭი ვერ გაასწორებდა, შენ რაზე ისვრიდი ჴელებს? (შესცქერის სვიმონს ყურადღებით). რამ გაგაწითლა?—სვითქი გადაგდის, თმა გაგწეწია, თვალები ამღვრეული გაქვს და გიელვარებს მრისხანეთ!.. საშინელი სახე გაქვს....

ს ვ ი მ ო ნ.—ჰო, ახლა შეგძაგდა ჩემი სახე? ახლა შეიქმნა შენთჳს საშინელი?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (იქით) რაებს ანბობს?! (ქმარსა) სვიმონ! რატო ხგრე ხარ შენი ჭირიმე?.. გენაცვალოს ტასო!..

ს ვ ი მ ო ნ. (იქით) დახე დედაკაცსა! ეშმაკის მანქანება არ არის?.. ერთი ტკბილი სიტყვა მითხრა და ჩამფუფქა!... გული დამიჩვილა და მომიბრუნა... ერთი კარგა გამოვცდი და გამოვჩხრეკ. (ცოლს) ტასო! ტასიკო! გენაცვალოს სვიმონ, ნუ გეწყინება, ერთს რასმეს გკითხამ. (სანთელს დასდებს სტოლზედ და დასხდებიან).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რასა შენი ჭირიმე?....

ს ვ ი მ ო ნ. შეგიძლიან სხვა შეიყვარო ვინმე?.. ისევ გიყვარვარ, თუ არა?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (განცვიფრებით) მაგას რაღა კითხვა უნდა?.. განა იჭვიცა გაქვს?.. გაფთხილდი, თორემ იჭვს უბედურობა მოსდევს!.....

ს ვ ი მ ო ნ. არა, მე არ ვიჭვიანობ, მაგრამ ზოგიერთი გარემოება!...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რა ვიცი, აქამდინ-კი არ იყავი ჭვიანი და ახლა, თუ ღმერთი გამიწყრა....

ს ვ ი მ ო ნ. არა, ტასიკოს ჭირიმე! (პუბლიკისკენ) ისევ დამატკბო!.. დახე ევას ჩამომავლობას!. (კალთაზედ თავს დაადებს ცოლის კაბას და ჰსუნავს) ოჰ, რა თამბაქოს სუნითა ყარს! (გასწორდება და ცხვირს აცემინებს; პუბლიკისკენ) რა ახლო მოუწევია იმ ოჯახ დაქცეულს!. (კიდევ ცხვირს აცემინებს).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რა იყო, რა შეგიძვრა მაგ ცხვი-

რში? (ცხვირს აცემინებს).

ს ვ ი მ ო ნ.—(იქით) შენ რა . . . . . , თორემ, მე არა ფერი...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—(იქით) მოდი გაუტეხე ⁊ ვეტყვი....

ს ვ ი მ ო ნ. ტასო! ერთი ეს მითხარ: შენ რა უფრო გიყვარს ⁊ რა უფრო გძულს?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. მე მძულს შენი იჭვი ⁊ მიყვარს...

ს ვ ი მ ო ნ.—(გააწყვეტინებს ლაპარაკს ⁊ მსწრაფლად) ვინა?! . . .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა.—შენა! . .

ს ვ ი მ ო ნ.—მითომ? . .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ქა მაგას რაღა კითხვა უნდა? . შენ რაღა გიყვარს, ან რა გძულს?

ს ვ ი მ ო ნ. მიყვარს ჭეშმარიტება ⁊ მძულს თამბაქოს სუნი. (იქით; ჴელით ანიშნებს ცოლზედ) უნდა კარგათ მივასვედრო. . (ცოლს) შენ რაღაცა ცუდი ქცევა შემოგპარვია? ! .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ვინ გიამბო? განა გაიგე? .

ს ვ ი მ ო ნ. არა, მაგრამ მიხვედრილი კი ვარ.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რავქნა, სვიმონის ჭირიმე! რომ ვერ დავთმე!

ს ვ ი მ ო ნ. მაშ მართალია?!!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. თუნდა ჩამქოლე ამ ჩვეულებისათჳს! . . .

ს ვ ი მ ო ნ. (იქით) ბარაქალა! პირშიაც რომ მე-

უბნება! კაი ჩვეულება ჰქონია! (ცოლს) იქნება ჯვარის წერამდინაც ეწყობოდი?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. არა, ღმერთმა ხომ იცის! ერთ კვირაც არის! და ჯერ იმოდენა დანაშაულიც არა მაქჳს.

ს ვ ი მ ო ნ. (იქით) ჯერ დანაშაული არა მაქჳსო!. უნდა ზომა მივიღო რამე.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. აბა, რა მექნა? შენ თითონ იფიქრე?—შენ მთელი დღე შინ არა ხარ. . მაშ დრო რითი გავატარო? გული რას გადავაყოლო?

ს ვ ი მ ო ნ. (იქით) ჰხედამთ?! რა ურცხვათ მელაპარაკება?! (ცოლს) არა! მეტი მოთმინება აღარ შემიძლიან! . წავალ, დედაშენს მოვიყვან, ყველაფერს უანბობ და შემდეგ შენ იცი და იმან! .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (იქით) ისკი უმანკო ჰგონია ამ საქმეში? (ქმარს) არა, სვიმონ, ისა სჯობია შენ სამსახურში წასვიდე, არ დაგვიგვიანდეს. წადი სვიმონის ჯორიმე, და მე სიტყვას გამლევ, ვეცადო, მოვსპო ჩემი ჩვეულობა შენდა სასიამოვნოთ!

ს ვ ი მ ო ნ. (პირჯვარს იწერს; პუპლიკისკენ). დიდება შენთჳს ღმერთო!. ისე გულ დინჯათ ლაპარაკობს, თითქო პაპიროსსა სწევდეს და მე კი უშლიდე!.. (ცოლს) ვიცი, ქალბატონო, რისთჳსაც გინდა, ჩემი აქედგან, მალე წასვლა!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (მრისხანებით) შენ, მგონია, დღეს ჭკვიდგან შესცდი!. (გავა მარცხნივ).

———

VI

ს ვ ი მ ო ნ. (მარტო) საშინელს მდგომარეობაში ვარ! რომ აღარცა ჰმალამს. ტანისამოსიც რომ თამბაქოს სუნითა ყარს! არა, სირცხვილის კარებს გადააბიჯა! მოდი და იჭვიანი ნუ იქნები. . . მაგრამ, ეხლა რა ვქნა? როგორ მოვიქცე? მინდა ჩემს ამშენებელს მოვასწრო აქა. . . ოჰ! რას უზამ, მაშინ! . მოვკლავ რაღა! არა, მოდი ერთს საქმესა ვიქ. გულმართლისამა სთქჳა, აქ ყოველ დღე დადისო. მე ტასოს ვეტყვი, დღეს დიდხანს არ მოვალ-მეთქი და უცებ თავზედ დავეცემი. . მერე. . მერე. არ მოვკლავ-კი, ერთს, შენს მოწონებულს მივამტვრევ, ან გავროზგამ... როზგი მაინც მოდა არის!.. მერე ტასოს დავითხოვ თავის დედასთან და შემდეგ, ჯანდაბამდის გზა აქჳს, ვისაც მე არ უყვარვარ!....

VIII

სვიმონ და ანასტასია.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (ქოლგა და შარფი უჭირავს ჴელში. სვიმონს) ასეთი ჭექა-ქუხილია, საშინელს ავდარს აპირობს... თბილათ ჩაიცვი არ გაცივდე.... მალე წადი,

რომ გზაზედ წვიმამ არ მოგასწროს დ სამსახურშიაც არ დაგვიანდე დ თუ იქიდგან დაბრუნებულს მოგასწროს ავდარმა, ისევ სჯობია შეიცადო სადმე...

ს ვ ი მ ო ნ. (გამოართმევს ქოლგას დ შარფს, ქოლგას კუთხეში მიაყუდებს დ შარფს იხვევს კისერზედ; იქით). ვიცი, რისთჳსაც მაჩქარებს, ან რისთჳსაც უნდა რომ სხვაგან შევიცადო სადმე!.... მესმის!.. (მიდის).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. თავს გაუფრთხილდი, ჩემო სულიკო! (სვიმონ გავა შუა კარიდგან).

VIII

ანასტასია (მარტო).

აზრი აიღო... ეჭვი შემოიტანა... მაშ, რა იყო რომ ჩამომეკიდა დ ხან რა მითხრა დ ხან რა... ვერც ნამდვილი გამიმჟღავნა... მეც რაღასა ვმალამ? რაზე ვატყუებ ქმარსა?.. ძლივს არ წავიდა!. ძლივს! ახლა მაინც მარტო ვარ.. (მივა კარებს დასჩხრეკამს). ყველა დაკეტილია... ახლა-კი ვემუსაიფო ჩემს მეგობარს. (ამოიღებს ქაღალდში შეხვეულს პაპიროსებს) აი, ჩემი მეგობრები! სპიჩკა რაღა იქნა? აი, აქა ყოფილა... ეხლა რომ ქმარმა მომასწროს, მგონია ფანჯრიდგან გადამისროლოს მეცა დ ჩემი პაპიროსებიც. (მოუკიდებს ერთს დ სწევს). ოჰ, რა ვემრიელია! (იმღერის).

ჩემს ქმარს სძულს თუთუნის სუნი.
რა ნახა ამაში წუნი?
ეხლა მოდაა პაპიროსისა,
დამატკბობელი ჩუტნის ყნოსვისა!.
ზოგს უყვარს წვრილი,
ზოგს უყვარს მსხვილი...
მე მიყვარს მოკლე, მოკლე,—
მაშ მიჰსწევ, თუნდა მოვკვდე!

(სწევს პაპიროსს) ოხ, რა გემრიელია! (ისმის ხმა ზარისა და კარის ბრახუნი). უი, შენ ჩემო თავო, ვიღაცა არის! (უფრო არახუნებენ კარს) ვინ არის?. (ანასტასია დგას შემკრთალი. ჴელში უჭირავს პაპიროსი და სპიჩკა). .

IX

ანასტასია და სვიმონ.

ს ვ ი მ ო ნ. (კარებს უკან) მე ვარ, მე!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა (სპიჩკებს გადაისვრის). სვიმონ, შენა?. .

ს ვ ი მ ო ნ. გამიღე კარი!. .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რა ვქნა, ღმერთო! (აქრობს პაპიროსს) ეხლავ, ეხლავ! . (იქით) სად დავმალო?

ს ვ ი მ ო ნ. გააღეთ, ჩქარა! . .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (ჯიბეში იდებს პაპიროსსა) მოვდი-ვარ, მო!...

ს ვ ი მ ო ნ. (აბრახუნებს კარს, რაც მალი და ღონე აქვს) არ გააღებ?!..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (უღებს კარს) რა დაგემართა?. ვერ მოითმენ?!.

ს ვ ი მ ო ნ. (აქეთ იქით იყურება) რას შვრებოდი იქა? (ჰსუნთქავს) ოჰ, რა სუნია! ყარს აქაურობა!...

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რას ვშვრებოდი? მურაბის მოხარ-შვას ვაპირობდი.

ს ვ ი მ ო ნ. რა იქნა? (შევა მეორე ოთახში).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (განცვიფრებული) რა დამართნია?

ს ვ ი მ ო ნ. (გამოვა მეორე ოთახიდგან) რა იქნა?.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რას ეძებ, უმაწვილო?

ს ვ ი მ ო ნ. (იქით) ვერ მოვასწარ!.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რას ეძებ?!

ს ვ ი მ ო ნ. კიდეცა მკითხამ? რა იქნა ქოლგა?.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ქა! მეც არა ვსთქვი რას ეძებს მეთქი?! მე რა ვიცი, შენ არა გქონდა?!.

ს ვ ი მ ო ნ. (მიიხედავს კუთხისკენ) აი, სადა ყოფი-ლა (წამოავლებს ქოლგას ხელსა და მიდის). დღეს ვი-ღასაც მეხი დაეცემა თავზედ!. (გავა).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. საწყალი, ჩემი სვიმონ! დაუგვიანდა სამსახურში და იმაზე ჯავრობდა (კარებსა ჰკეტავს და და-ჯდება).

X.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (მარტო.—ამოიღებს ჰაპიროსს და სპიჩკას, მოუკიდებს და სწევს). რა რიგათ შემაშინა!.. რომ დაენახა, როცა ვსწევდი, რას იქმოდა? მგონია შემჭამდა?

(იმღერის)

მე მიყვარს მოკლე, მოკლე!..
მაშ მოვწევ თუნდა მოვკვდე!..

(სწევს) იჶ. რა კარგია! უცხოა! ჩავჯექ და იყავ განცხრომაში! ნეტავი გრგოლების გაშვება ვიცოდე! კაცები რომ გრგოლებს გააკეთებენ ხოლმე.. უნდა დახუჭოს ადამიანმა თვალები და ჩაფიქრდეს (თვალებს დაჭხუჭავს და თავს უკან გადააგდებს) მთელი დღე რომ ასე ვიყო, არას ვინაღვლიდი..

XI

ს ვ ი მ ო ნ. (ფანჯრიდგან შემოიხედავს და შემოდის). ახლა მაინც მოვასწარით!.. სად წამიხვალთ? ჰა?! რა კომლია და?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (თვალებს გაახელს და ქმარს რომ დაინახავს) უი! (წამოხტება და გაქცევას აპირებს).

ს ვ ი მ ო ნ.—აქ მოიცა, ქალბატონო! . სად მიბრძანდებით?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (პაპიროსს ჭმალამს ზურგს უკან). რა ამბავია?!. ქა! ფანჯრიდგან შემოხველ? . .

ს ვ ი მ ო ნ. დიახ! მაშ როგორ გეგონა? შენთჳს მეცლია რომ დაგემალა?. რა უყავ? სად არის?

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (იქით) დავიღუპე!. რა უყო ამ პაპიროსს! . .

ს ვ ი მ ო ნ.—სად გააპარე? საით გაიქცა, ის, ჩემი დამღუპავი? . . . .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. რა? ვინა? . რას ამბობ?.

ს ვ ი მ ო ნ. შე უბედურო! . . მითხარ! მითხარ! (რომ დაინახამს, რაღასაც რომ ჭმალამს) ეგ რა არის?—მაჩვენე აქა. .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (უკან უკან მიდის მეორე ოთახისკენ) რა გიჩვენო ქა?! .

ს ვ ი მ ო ნ. არა, აქ მობრძანდი, სად მიიპარები? . (ჴელს სტაცებს ჴელში, და პაპიროსსართმევს) ეს რა არის, ჰა?! . .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (იქით) ღმერთო ჩემო! დავიღუპე! (სვიმონს) დამეხსენ, გამიშვი! . .

ს ვ ი მ ო ნ. პ ა . . პ ი . . რ ო . . ს ი ? ! .

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (დაიჩოქებს) სვიმონ! სვიმონ! მაპატიე, სვიმონის ჭირიმე! . დანაშაული ვარ შენთან!. ეგ არის ჩემი დანაშაული, ჩემი ჩვეულება! დღეს მაგის სასყიდლათ ვიყავ და ნემსები-ტყუილათ მოვიგონე. .ეხ-

ლა მოდაა ყველა ქალები ეწეობიან პაპიროსს, მეც ვს-ცადე, შევეჩვიე, შემიყვარდა და რადგან შენ კი გძულდა, ამისთჳს გიმალავდი. . მაპატივე, თუ გიყვარვარ და ვე-ცდები დავივიწყო, აღარ მოვწიო, გადავეჩვიო. . (ამო-იღებს ჯიბიდგან სხვა პაპიროსებსაც და უჩვენებს).

ს ვ ი მ ო ნ. (განცვიფრებული) პაპიროსსა სწევს?!, მაშ მეტი არა ფერი?..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. მეტი რაღა? .

ს ვ ი მ ო ნ. (ცოლს წამოაყენებს და თჳთონ დაიჩო-ქებს) შენ კი არა, მე ვარ დამნაშავე შენთან, რომ იჭვი შემომქონდა შენზედ!.. მეგონა რომ აქ ვიღაცა დადიო-და და თამბაქოს სუნი იმიტომ მეგონა სახლში და შენც თუთუნის სუნი გიდიოდა... მაპატივე, შენი ჭირიმე!..

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. მართლა?!. უწინამც დღე დაელევა შენს ტასოს, რომ, შენ იმან არ გიღალატოს! . . ახლე, კარგია! რა საკადრისია. იჭვი, ან დაჩოქება?.. მაშ თუ გწყინს, აღარ მოვწევ პაპიროსებს! . .

ს ვ ი მ ო ნ. თუ კი გიამება, მოსწი, რამდენიც გინ-დოდეს! ერთად მოვსწიოთ!.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. (მხიარულათ) მართლა? . . . . .

(დასხდებიან).

XII

იგინივე და გულმართლისა.

გულმართლისა. (სვიმონს) ბატონო! ის აფიცარი, მე რომ მოგახსენეთ, ეხლა ჩამოდის ზეიდგან. . მკერვალი ქალიდგან. . თუ გნებავთ დაუძახებ?. ახლა ნამდვილათ შევიტყე რომ იქ დადის.

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ვინ აფიცარი?

ს ვ ი მ ო ნ. არავინ. . (გულმართლისას). დამეკარგე იქით! (გოგო გაბრუნდება) მოიცა!. მიდი, ემანდ, ჩუჱნი მეზობლისას და სთხოვე, ცოტა თამბაქო და ჩიბუხი გვათხოვოს; ჩქარა!. უთხარი, სტუმრები ჭყვანანთქო! (გოგო გავა).

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ჩიბუხი რათ გინდა? აკი გძულდა თამბაქო?! . .

ს ვ ი მ ო ნ. რაოდენათაც მძულდა, ეხლა ორი იმოდნათ შემიყვარდა. (გულმართლისას შემოაქვს ჩიბუხები, სვიმონ ჩაჭყრის თამბაქოს ჩიბუხში, გოგოს ეტყვის ქაღალდს სამთელი მოუკიდოს და სწევს, ხან ერთს და ხან მეორე ჩიბუხს; ანასტასიაც პაპიროსსა სწევს.)

ს ვ ი მ ო ნ. (გულმართლისას) აჰა, შენც მოსწიე!

გულმართლისა.—უი, ქა! რა პასუხია!

ა ნ ა ს ტ ა ს ი ა. ახლა კი თავისუფლათ მოვწევ! . . იფ, რა კარგია!..

ს ვ ი მ ო ნ.—ცხოვრებაა, ცხოვრება! (ფარდა დაეშვება).

ბულბული

როს აღვსდეგ დილით და გავედ გარე,
ბულბული ვნახე ვარდზედ მჯდომარე;
—თჳსის ტკბილის ხმით დასჭიკჭიკებდა,
ვარდის კოკორის გაშლა უნებდა?—

რა რომ შევხედე ბულბულს მშჳჱნიერს
ტკბილი გალობით ვარდზედ მხმობიერს,
ფიცხლავ უკუ ვსდეგ არ დავენახე,
არცა სხვა პირი მას დავანახვე.—

დიდ ხანს ვისმინე მისი გალობა;
კიდეც ვიხილე მისი მთვრალობა.
უცებ შესწყვიტა ხმა გალობისა
და იწყო კვნესა, საწყალობისა.

მე დამალული ვამბობ, რა არის?
რატომ გაჩუმდა იგი მსტვინვარე;
გალობის ნაცვლად, კვნესის ხმა არის,
გაველ მის ნახვად ვნახე მმინარე.

მან დამაფიქრა ამაობაზედ,
დ̃ სიმდიდრისთჳს ზრუნვაობაზედ.
კაცი სიმდიდრეს ცდილობს დ̃ შოვობს,
მაგრამ ბოლოს დროს ველარა ხმარობს.—

ზოგი კაცია, სურს რომ იშრომოს,
შრომით სიმდიდრე მან მოიპოვოს.
იშოვნის მრავალს, ხარჯვა არა სურს,
სჭამს სიბერემდის, კვნეტით გამხმარს პურს.

როცა ურჩევენ მოხმარებასა,
პასუხად აგებს ხნიერებასა.
იმ სიბერის დროს სიკჳდილს იზრახებს,
უცებ სიკჳდილიც, მას დაუმახებს.

სიკჳდილის შემდგომ, თჳსი ქონება,
შჳლებს დარჩებათ. რომ არ ენება
თჳთ მოხმარება თავის თავზედა,
ბოლოს შჳლებიც ხარჯვენ სმაზედა.

წითელსა ღვინოს ქეიფებითა,
თჳსთა ტოლებთან სმენ, ჯიხვებითა.
ტაშის-ცემითა ყველანი ხმობენ
დ̃ სიხარულით ამას ამბობენ:
„არავინა გვყავს ვალის მომთხოვნე,

,,ამის მომკები, (*) ღმერთო აცხონე.—

იოსებ ქაჩუხა შვილი.

12 მარტს 1868 წელსა.
ქ. ახალციხე.

ნამდიდრევის მოგონება

განქრა განიბნა დროჲ მნათობი, ყოველთ სანატრი,
წარხდა ყველა, რაიც რომ მქონდა, საზრდო მეტადრე.
არა ვყოფილვარ არაოდესმე რისმე მონატრე,
აწ ვარ უმწეოდ, ლუკმა პურისა, ვარ მე მონატრე.

მე ვიყავ შობით, სიმდიდრეში, ნაზად აღზრდილი;
ვსცხოვრებდი მდიდრად, ყოველ-დღე მქონდა ლხინის სადილი,
ლხინისთჳს მოსვლად, თანა-მოძმეთა ჰქონდათ წადილი;
ვაჲ როცა მოვსწყდი, ჩემს ცხოვრებასა მიწყეს ქადილი.

ოდეს ვხარჯამდი და ვფანტამდი, უზომოთ ფულებს,
მაშინ ყოველნი წარჩინებულნი, არ ზოგდნენ პატივს
ახლა რომ არ მაქჳს დღიური საზრდო და მათ ვსთხოვ ფულსა,

(*) ჴელში ღვინით სავსე სტაქნის დაჭერით.

სადაც შევხვდები, იგინი ფიცხლავს მარიდენ თავსა.

არ ვსწუხდებოდი, არა ვფიქრობდი მომავალს დროსა,
სულ არ მეგონა, თუ შევესწროდი, ამ შავსა დღესა.
როს ბევრი მქონდა, ყველა მიწოდდა ბრძენსა ჭკვიანსა,
ახლა კი ყველა გიჟად მიწოდებს მე ბედ სვიანსა.

განქრა ქონება, წარხდა სულყველა საკელიც მასთან,
გამშორდნენ ყველა: თანა მოძმენიც, ძ მკვიდრი ძმაც თან.
სადხარ ქონებავ, სად ხარ დროებავ ტკბილო, თაფლი-
ვით,
რომ გეხვეოდნენ: მტერი, მოყვარე, მშიერ ბუზივით.—

იოსებ ქაჩუხა შვლი.

5 მაისს 1870-სა წელსა.
ქ. ახალციხე.—

პროსპერ ფარინჩიო.

თავი XXI

გამოვიდოდა რა სუდიდგან პრეზიდენტი ლუჩიანი, წავიდოდა კარდინალთან სანდჟორჯიოსთან, რომელიც იყო პაპისა თანაშემწე დ მოახსენებდა მის მაღალ კურთხევას, რომ არა ერთმა სასჯელისაგანმან ვერ გამოტეხა გაუგონარი ბეატრიჩე, თავის დამნაშაობაში:

—რაც საშვალება იყო ყოვლის-ფერი დავლიეთ დ არ იქმნა მისი გამოტეხა.

—როგორ! თუ სასჯელით ვერასფერი შეასმინეთ, მოფერვითა შეიძლებოდა იმისი გამოტეხა.

—აკი მოგახსენეთ, თქუ̂ენო მაღალ კურთხევავ! რომ ვერაგზით ვერასფერი გავარიგეთ, მისთა ძმებმან დ დედის-ნაცვალმან ისთევეთ უარს ჰყვეს მისი შეხედვით თავისნი ჩვენებანი. კარდინალსა გული მოუვიდოდა ლუჩიანზედა, რომ ვერასფერი გაარიგა. ამ დროს კარდინალთან შემოვიდოდა პრასპერო ფარანჩიო, რომელსაც უნდოდა მოხმარვად ჩენჩებისა, დ უნდოდა რომ ყოფილიყო ადვაკატათ იმათთჳს, სუდიებისა წინაშე, დ სთხოვდა კარდინალსა, რათა მიეცა მას ნება მისთჳს, მო-

ხმარვად ტუსაღებისათჳს, რადგანაც ისინი დამნაშავენი არ იყვნენ და არც გამოცდილნი მიგებად პასუხისა სუდიებისათჳს და ამასთანავე ეტყოდა კარდინალსა, რომ თუმცა დამნაშავენი იქმნებიან საწყალნი ჩუნჩნი, გასტეხავს მათ. კარდინალი თუმცა უარ ჰყოფდა თხოვნასა ფრანჩიოსა, მაგრამ მერმეთ მისცემდა ნებასა ყოფნათ ადვაკატათ მათთათჳს.

ეხლა ჩუ̃ნა ვსთქუ̃ათ, რისთჳს მივიდა ფარანჩიო შესახვეწნათ კარდინალისთჳს, მიცემად მისდა ნებისა ადვაკატობისა? აი როგორ იყო:

ერთს საღამოს ადვაკატი ფარანჩიო იჯდა თავის კაბინეთშია და ამ დროს კარი მისი კაბინეთისა გაიღებოდა და შემოვიდოდა მასთან მენახშირე, რომელიც დაუკრამდა თავსა ადვაკატსა ფარანჩიოს და გაჩერდებოდა კუთხეში.—ფარანჩიო მიიღებდა მენახშირესა პატივის ცემითა.—რამოდენიმე დროებისა შემდეგ; მენახშირე მოახსენებდა ადვოკატსა:

—უფალო ადვოკატო, არა გაგეგეგებათრა თქუ̃ნ რაიმე საწყალთ ჩუნჩებზედა, რომელნიც არიან დატუსაღებულნი?

—მათი საქმე ცუდათ არის, მიუგო ადვოკატმან, მე გავიგე რომ თუმცა ისინი დამნაშავენი არ არიან ამა საქმეში, რომლისა გამო ისჯებიან მაგრამ მათი სიკუ̂დილი დიდხანს არს გარდაწყვეტილი პაპისაგან, რამე-

თუ პაპას, სურს, რომ ჩენჩების სიმდიდრე დარჩეს მას საეკლესიოდ.

—თუმც რომ ასრე არს უფალო ადვოკატო, რისთჳს არ მოუხმარებით საწუალთა მართალთა სულთა, რომელნიც იღუპებიან უბრალოთ.

—ერთი მიბრძანეთ, თქუენ ვინა ბრძანდებით ეტყოდა ადვოკატი მენახშირესა.

—ჩემი საკელი რა საჭირო არს თქუენთჳსა, მე გევედრები თქუენა, რომ თქუენ შეეტკივდეთ გული მათზედა, რათა ისინი დამნაშავენი არ არიან ამა საქმეში.

—თქუენ რა იცით, რომ ისინი დამნაშავენი არ არიან გრაფისა ფრანჩესკოს მოკულაში.

—მე! მე გარწმუნებთ თქუენა პატიოსან სიტყუთ, რომ ისინი დამნაშავენი არ არიან ამაში, თვინიერ ჩემისა, რომელმანცა მოვკალ ფრანჩესკო ჩემის საყვარელის-გულისათჳს.

ფარანჩიო ადვოკატი გაჯავრდებოდა სიტყვებითა მენახშირესი და იფიქრებდა: ვინ უნდა იყოს ეს კაცი?

—გთხოვთ მიბრძანოთ: ვინ ბრძანდებით თქუენა და ვისთან მაქუს მე ბედნიერება, ბაასობისა?

—უფალო ადვოკატო! რადგანაც გნებავთ შეიტყოთ ჩემი საკელი, მე ვიყავ როდისმე გვიდო, რომელიც მოჰკლამდა ფრანჩესკოსა თავის საყვარელ ბეატრიჩესათჳს. და აქ გვიდო მოუყვება ამბავსა, თავის სიყვარულობაზედა ადვოკატსა.

—ახ! თქუენ გვიდო ბრძანდებით! მერწმუნეთ ველარ

გიცანი, და ჩამოართმევდა ადვოკატი გვიდოსა სიყუარულობით ჴელსა.

—მაშ კარგი ვეცდები აღსრულებად თქჳენის სურვილისა.

ამ დროს წაიმრობდა ბეჭედსა გვიდო და ეტყოდა ფარანჩიოსა:

—ეს ბეჭედი წაუღეთ ჩემს მშჳენიერს ბეატრიჩესა, რომელიც არის წერტილი ჩემისა სიცოცხლისა და ამ ბეჭდისა ძალით ბეატრიჩე დაგეთანახმებათ თქჳენ ყოვლისფერში, როგორათაც თქჳენ იმას ურჩევთ.

—კარგი, კარგი, იყავით მოიმედე რომ ვეცდები რაც ღონე და ძალა მექმნება დახსნათ მისთა.

წავიდოდა რა გვიდო, დარჩებოდა მარტოკა ფარანჩიო და დაიწყებდა აზრების მოგონებასა, თუ რა აზრი სჯობს და რა საგანი აღირჩიოს, რომელიც იყოს მოსახმარისი ტუსაღებისათჳს, და ამ დროს აღმოარჩევდა ფარანჩიო ერთსა აზრსა და მას ზედა დარწმუნდებოდა, რომელშიაც შევიტყობთ, და იმ აზრით უფრო დაარღვევს საქმესა და არა გაამთელებს, რადგანაც ფარანჩიოს ეგონა თუ კარგი აზრი იყო, რომლითაც უნდა მოხმარება თავის ამხანაგებითა, საწყალთა იმა ტყვეთა.—

მსხვერპლი.

თავი XXII

საწყალი ბეატრიჩე იწვა თავის ოთახში დაღონებული, თუმცა ბეატრიჩე იყო განუზომელ მწუხარებაში მაგრამ ღრმა გულის მწუხარება მისი უმჯობესად მისცემდა მას, განუზომელსა ჯავრსა და ფიქრსა, თავის საყვარელ გვიდოზედ, რომელსაც სშორდებოდა საუკუნოდ ამ ქუჱყნიერად და ამისათჳს ანბობდა თავისთჳს ბეატრიჩე:

— გვიდო, აწ მე ვერსად მომეხმარები მე, მარჯვენა ფერხი ჩემი არს ჩამდგარი ჩემსა საფლავში, ღმერთი მაპატივებს მე ჩემთა ცოდვათა, ჩემის მწუხარებისა გამო; რომელსაცა ვარ მიცემული ჩემის სიმართლისა გამო; მაგრამ აპატივებს ღმერთი ჩემს გვიდოსა?... რისთჳს არ აპატივებს უფალი იმასაც თუმცა რომ ის შეინანებს თავის ცოდვას.... მაგრამ გვიდო არ შეინანვის თავის ცოდვათა!... ის მზათ არის, მე ვიცი, კელმეორეთა მოკვლად ვისმესი ჩემის მწუხარებისათჳს; ეს მე მართლად ვიცი ამისათჳს, რომ თუმც გვიდო ასრე არ იქმს, და ეს არ ჰქონდეს მას გულში, მე იმას არ ვეევარებოდი; მისსა ადგილზედ მეც აგრე ვიქმოდი... ოო! უბედურო, უბედურო ჩემო თავო, რას ანბობ მაგასა, ღმერთო! და-

მიხსენი მე ჩემი კვიდო თავისი ცოდვისაგანა, და იმ სოფლიერად მაინც მაჩვენე მე მისი თავი რათა სამოთხეში ჩამოვართმევდე მე მას კელსა,-კელსა, ჩემ გვიდოსა,... ოხ! ღმერთო, რა მწუხარებაში ვარ, და რასა ჰფიქრობს ჩემი დაღრემილი გული, ნეტავი ვინმე წმინდათაგანნი გამომეცხადებოდეს მე და დამიხსნიდეს ამა მწუხარებისაგანა? . . . . .

—ბატონო ბეატრიჩე! დაუმახვებდა ამ დროს ვირგინი, უფალსა ადვოკატსა პასკერო ფარანჩიოსა ჰსურს მოლაპარაკება თქუენთანა.

—ჩემთან? მე რა საქმე მაქუს ადვოკატთანა? მე იმას ვერ ვიცნობ! მაგრამ შემოიყვანე!

ფარანჩიო, შემოვა ბეატრიჩის ოთახში და გაშტერდება მშუენიერებისაგან ბეატრიჩისა, თუმცა ბეატრიჩე იყო გამხდარი უღმრთო წვალებისა გამო, მაგრამ ემსგავსებოდა ზეცისაგან ჩამომავალს ანგელოზსა.

—რა გნებავთ თქუენ ჩემგანა? ეტყოდა ბეატრიჩე ადვოკატსა.

—კეთილშობილო ქალო! მიუგო ადვოკატმან, მე მოვედი თქუენთან, რათა გიშველოთ თქუენ, რამეთუ ვარ გამოგზავნილი იმისგან, ვინცა რომ შავის ცრემლითა სტირის თქუენთჳსა, იმისგან, რომელიც თქუენ გიყვარსთ. ეხლა მე მგონია გულმან თქუენმან გიაზროთ თქუენ, ვისგან ვარ მე გამოგზავნილი საშველებლად თქუენდა.

—ისა?. . .ახ!!! განა ისა სტირის?

—სტირს, და კიდევაც მოიკლამს თავსა, თუმცა, რომ არ დამეთანახმებით მე ჩემს აზრშია, რომელიც იქმნება სავანი შველებისა თქუჱნისა, რომ თქუჱნ დამეთანხმოთ მე, მან მომცა ეს ბეჭედი გარდმოცემად თქუჱნდა.

ბეატრიჩე აიღებდა ხელში ბეჭედსა და არ მოაცილებდა მისვან თუალსა და იტყოდა:

—და ის გამოგიტყდათ თქუჱნ ყველაფერშია?

—გამომიტყდა.

—როგორც იყო ისრე გამოგიტყდათ?

ფარანჩი დაღუნამდა თავსა, რა პასუხსა ნიშნამდა.

—მაშ რას იტყვით თქუჱნ ამაზედ?

ფარანჩიო დაუწყებდა ამბავსა პაპისასა და სუდიებისასა, როგორათაც ჩუჱნ ვიცით და მერმეთ ასრე ეტყოდა:

—მე ბევრი ვიფიქრე და ბოლოს ასრე გავსაჯე, რომ თქუჱნ და თქუჱნთა ჭირისუფალთა, უნდა აჩვენონ, რომ ვითომც თქუჱნ მარტოკა მოგიკლამთ მამა თქუჱნი, ამის მეტი ვერა გიშველისრა.

იტყოდა რა ამასა ადვოკატი, ბეატრიჩეს ეგონებოდა, რომ ან თვითონ და ან უფალი ადვოკატი ჭკვიდამ და აზრიდამ გამოსრული არს, და ეს რჩევა ეჩვენებოდა ბეატრიჩესა სულელ ხუმრობათა, მაგრაი ადვოკატი შეატყობდა რა გამოცვლილობასა პირის სახეზედ მისსა, მიუმატებდა:

—მე მესმის და კიდევაცა გავიგე, რომ რჩევა ჩემი გეჩვენებათ თქუჱნ საშინლად, მაგრამ მე თქუჱნ აღგიხსნით ჩემს აზრსა თუ რა საჭირო იქმნება თქუჱნთჳსა.--

—როგორ, რას ამბობთ მაგასა უფალო ადვაკატო! ამტელ ხანს მივეცი თავი ჩემი განუზომელ წვალებასა, მისთჳს რომ არ მინდოდა დამემდაბლა საჴელი ჩემი ამ გვარ უსჯულოებითა და ეხლა ამტელი ხნის ნაწვალებმან ქალმან, ტყუილათ უბრალოთ ჩემის ნებით უნდა გავსვარო უმანკო საჴელი ჩემი ამ უსჯულოებითა, რომელშიაც დამნაშავი არა ვარ, და ჩემის ჴელით უნდა მოვსჭრა მე თავი ჩემთა ნათესავთა.

—კეთილშობილო ქალო მოისმინეთ აზრი ჩემი, თუ რა რიგათა გეჩვენებათ თქუენა? თქუენის გამოტეხილობით თქუენს თავს ვერ უშველით და ვერცა თქუენ ჭირისუფალთა და ვერც თქუენს საყვარელ ძვიდოსა, რომელმანც გამომგზავნა მე საშველებლათა თქუენდა, მიიღეთ რჩევა ჩემი და მომყევით მე, თორემ ამ სუდიების ხასიათი არის ამგვარი, რომ ვინც არ აღასრულებს მათ ნებასა, მისცემენ სიკუდილადმდე სასჯელსა.

—ამინ! მე ბევრი მაწვალეს და მაქუს იმედი რომ კიდევ ჴელმეორე წვალებაში სიმართლით გავნთავისუფლდები სიკუდილით,—არა, სიკუდილი ძნელი არ არის, როგორც ხალხსა ჰგონია, მე მიახლოებული ვარ კართა მხიარულებისასა, მე არ მეშინიან სიკუდილისგან.

—არა, სიკუდილი ჯერ თქუენი საქმე არ არის, ეგეც მოიხსენეთ რომ ძალათ სიკუდილი თავის თავისა, თუმც რომ შეიძლება შველება მისგან, საშინელი ცოდვა არს და ამისათჳს თქუენც შეგიძლიანთ უსიკუდილოთ გაიმართლოთ თავი თქუენი.

—და მე დავიჯერო თქუენი სიტყვები? და მე აღვირჩიო სიცოცხლე? რომ ყოველთა ემინოდეთ ჩემი შეხედვა? და ყოველმან კაცმან წარიკითხოს ჩემს შუბლზედა, სიტყუანი—«მამის მკვლელი»?—ამ გვარი სიცოცხლე უნდა ვინატრო? არა, ჩემთჳს უმჯობესი იქმნება, რომ გავშორდე ამ ქუეყნიერებასა, რომ ყოველთა სულდგმულთაგანმან დაივიწყონ სახელი ჩემი.

—როგორ თუ თქუენ ჰფიქრობთ, რომ ყოველთა შეზარდებით? და არა ყველას შეუყვარდებით, რომ თხუთმეტის წლის ქალმა დაიცვა თავის ქალწულობა უწმინდურ სიყუარულობისაგან . . . . , და ყოველნი სულდგმულნი ნახვენ თქუენში დამცველსა რომის ქალიშვილობისა—და ფარანჩიო ბევრს ამგვარს სიტყვებს ეტყოდა ბეატრიჩესა.—

მერმეთ ეტყოდა ბეატრიჩე:

—უფალო ადვოკატო! მე ვიცი, რომ თქუენის მხრით არ მოხდება სიმართლე.

და ამ დროს კარი საპყრობილესი გაიღებოდა და შემოვიდოდნენ, გათავებულნი მწუხარებისაგან ბეატრიჩესნი ჰირისუფალნი.—შემოვიდოდნენ რა ისინი ერთი იმათგანი ხმას ვერ ამოიღებდა და კელთ დაკრეფვითა და უენოთ ევედრებოდნენ ბეატრიჩესა შესმენად რჩევისა ფარანჩიისა. დაჰლია რა თვისი მშუენიერი შესხმა გაჩერდებოდა.—ამ დროს ბეატრიჩე არღიღებდა ჯვარსა, რომელიც ეკიდა სასთუნალსა და ეტყოდა ფარანჩიოსა:

—თუმცა გნებავთ, რომ მიიღოთ ნებაჲ ჩემი, ამა

რჩევისა, კარვი იყოს, როგორც თქუჱნ ბრძანეთ ისრე; შენ უფალო იყავ მოწამე ამისა (დ აკოცებდა ჯვარსა) თუმცა მე ვირჯებოდე ამაში ცუდათა მომიტევე მე. მერეთ მიუბრუნდებოდა დ ეტყოდა თავის ჭირისუფალთა: მე ვსდებ თავსა ჩემსა სხვერპლად თქუჱნის შვლებისათჳს დ ჩემს თავზედა ვიდებ დამნაშაობასა ამა საქმისასა, რადგანაც არა მსურს მე რომ, საფლავთა თქუჱნთა ზედა იქმნესთ დაწერილნი—«აქ არიან მდებარენი ცოლშვილნი ფარანჩესკოსი, რომელნიც იყვნენ დასჯილნი მკვლელობისათჳს»—მე არა მსურს წაგართვათ თქუჱნ იმედი სასოებისა, რათა ვლოცავ უფალსა, ჩემმა მსხვერპლმა გიშველოს თქუჱნ.

იმ მინუტში, როდესაც რომ ბეატრიჩე იტყოდა ამ სიტყვებსა, ქარი გააღებდა ფანჯარასა, რომელიც იყო დახურული სუსტათა, დ გააქრობდა სანთელსა ხატის წინეთა დ ყველა იქ მყოფნი განკვირდებოდნენ ამითა დ ყველა იგრძნობდა, რომ ესე სანთლისა გაქრობა მოასწავებდა უბედურებასა საწინაოთ, მარტო ბეატრიჩე დარჩებოდა მშვიდობიანათ დ იტყოდა რამოდენიმე სიტყვებსა ლექსითა:

«როგორც რომ ალი გამქრალი განმლიერებულ ქარითა
«სულიცა ჩემი გაფრინდეს ანგელოზისა ფრთითა.

იტყოდა რა ამასა ბეატრიჩე, ყველანი დაიწყებდნენ ტირილსა დ ფარანჩიო გამოვიდოდა გარეთა დ განუმცხადებდა პრეზიდენტს ლუჩიანსა დანიშვნად სუდისა, რამეთუ ტყვედ ბეატრიჩე გამოტყდა, მამის კვლაში, რათა

მარტო ბეატრიჩე ყოფილა დამნაშავე დ̃ არა მათი ჭი-რისუფალნი.. ლუჩიანი განკვირდებოდა ფარანჩიოს ოსტატობითა, რომელსაც ეგონა, რომ მარტო ფარან-ჩიო იყო გამომტეხი ბეატრიჩესი.—როდესაც ბეატრი-ჩეს დაუწყებდნენ კითხვასა: სად იშოვა მან დანა მოსა-კლავათ მამისა, ბეატრიჩე დაიბნევოდა, რამეთუ არ იცოდა როგორ ეგო პასუხი სუდიებისათჳს, რამეთუ დამნაშა-ვი არ იყო, დ̃ ბეატრიჩე მიუგებდა, რომ ვითომც დანა იმას მოუცილებლათ ჰქონდა მამის მოსაკლავათ.—ფა-რანჩიო იყო დაიმედებული, რომ ბეატრიჩეს გამოტეხი-თა ის იშოვის საშუალებასა, რათა გაამართლოს ბეატ-რიჩე.—

სუდი

თავი XXIII

დიდის სუდის ზალაში, მაღლა ტახტზედ იდგა ბა-ლდახინი, შემკობილი ლალის ხავერდითა დ̃ მჴირფასის ქვებითა, სადაც იჯდა პაპა, მოადგილე იესო ქრისტესი, დ̃ კემწიფე რომისა, დაბლად ბალდახინისა კელის სკა-მებზედ ისხდნენ შვიდნი კარდინალნი, თანაშემწენი პაპი-სა, დაბლად კარდინალებისა კიდევ კელის სკამებზედ ისხდნენ პრელატები, რომელნიც იყვნენ თანაშემწენი კა-რდინალებისა დ̃ მათ დაბლად შუა ზალაში პრეზიდენტი

ლუჩიანი და მისი მწევრნი, გვერდით მათსა დიდის სტოლის თავში იჯდა გენერალნის პროკურორი, მეორე თავში ნატარიუსნი კანცელარიის მოწყობილობითა და ბოლოს მათ შავს სტოლზედ ისხდნენ ადვოკატნი დამნაშავებისა; ანჟელი, ანტლი და ფარანჩიო. კუთხეში რკინის რეშოტკაში იყვნენ საწყალი ბეატრიჩე და მისი ჭირისუფალნი.—კარებში და კიბეებზედ იდგნენ შვეიცარნი წითელის ტანისამოსითა, რომელნიც არ უშვებდნენ უბრალო ხალხთა ზალაში.—

როდესაც ყველანი დასხდებოდნენ თავ-თავიანთ ალაგზედა, პრეზიდენტი ლუჩიანი პაპის ბრძანებითა უბრძანებდა გენერალნის პროკურორსა დაწყებად საქმისა.—პროკურორი წამოდგებოდა თჳსის ალაგიდამ და დაიწყებდა ქებასა ფრანჩესკოსასა და მისთვლიდა იმასა ღჳთის მოყვარე კაცად და გამოიყვანდა დამნაშავეთა მისთა ცოლშვილთა, რომელთაც მოჰკლეს ისა თავიანთ ჴელითა და დაათავებდა თავის სიტყვებსა საღმრთო წერილის სიტყვებითა: «უნაყოფო ხე მოიკვეთების და დაიწვების,» ამისათჳს ცოლშვილნი ფრანჩესკოსი, თავიანთ ყოფაქცევითა ფრანჩესკოსაზედა ღირსნი არიან დასჯისა.—

მერმეთ დაიწყებდნენ ადვოკატნი ანჟელი და ალტერი, რომელნიც ეხუმრებოდნენ ლუკრეციასა, და ძმებთა ბეატრიჩესი, და დაიწყებდნენ განმართლებასა მათთა.

მას უკან გადავიდოდა საქმე ბეატრიჩისა ადვაკატზედა ფარანჩიოზედა.

ფარანჩიო წამოდგებოდა, გარდიგდებდა თმასა გვერ-

დითა და შეხედამდა გახელებულ თვალებითა გენერალნის პროკურორსა და დაიწყებდა:

—უფალო პროკურორო! თქუენ გაბედეთ აღმოსთქმად ქებაი ფრანჩესკოსი, ვითომც ის ყოფილიყო კაცი გამოგზავნილი ღუთისაგან, თჳსი კეთილ მოქმედებისაგამო, ვითომც ის ყოფილა კაცი, კეთილი ღუთის მოყვარე, ტაძართ მშენებელი და უმანკო. ახ! რა ტყუილი ქება არს! თქუენ გამოიყვანეთ ფრანჩესკო ღუთის მოყვარეთ, კარგი, რისთჳს ყიდულობდა ფრანჩესკო ხატებსა? სალოცავათ? არა, ის ულმრთო და ბოროტი კაცი დასცინოდა იმათ და სთვლიდა თავსა თჳსსა უფროსათ მისთა.—კიდევ რისთჳს აშენებდა ფრანჩესკო ტაძართა? სალოცავათ? არა, მისთჳს, რომ გეეწმინდურებინა ისინი; მისთჳს რომ გაემხადა მათში კუბონი თავის შვილებისათჳს, : . . . .

.—კიდევ თქუენ ბრძანეთ, რომ ფრანჩესკო კეთილი კაცი იყო! არა, ის იყო გარყვნილი, ბოროტი და უწმინდური კაცი; როდისაც შაიტყო მან თავის შვილების სიკუდილი იმ დღესა ფსონი გააკეთა და ფსონის დროს წარმოსთქვამდა: ღვინო რომ სისხლი ყოფილიყო თავის შვილებისა, უმეტეს გემრიელათ დაჰლევდა; მე თუ არ დამიჯერებთ ამასა, ჰკითხეთ უფალთ პრელატებსა და გრაფებსა, რომელნიც იყვნენ დაპატიჟებულნი მასთან; თუ ესე ჩემნი სიტყუანი ტყუილნი იყვნენ, მოვიდეს მისი ლანდი ჩემთან და მითხრას მე «შენ სტყუი. . .
. . . .

ჩუჱნ ვხედამთ სხეულსა კისერ მოჭრილსა. ვისი არს ესე სხეული? ფრანჩესკოსი. ვინ მოჰკლა ფრანჩესკო? მკვიდრმან მისმან ქალიშვილმან. ვინ არს ის ქალიშვლი? აი რომელსაც ხედამთ, ღიმილი რომელსაც აშვენებს და ამკობს მისსა ვარდისფერს ტუჩებსა, რომელიც ამბობს თავის ენითა შეუცვლელათ, რომელსაც გული ანგელოზისა აქუს, რომელიც არს ნუგეშისა მამცემი ყოვლისა.—ეხლა ვსთქუათ, რამ მიიყვანა ესე ანგელოზი თხუთმეტის წლის ქალი იმ საქმეზედა, რომ მოჰკლა მამაჲ თჳსი? ფულის მოყვარობამ რომელიც ჰქონდა მამასა მისსა? არა რა ფულის მოყვარება უნდა ჰქონდეს თხუთმეტის წლის ქალიშვილსა, თხუთმეტის წლისა ქალიშვილი ჰფიქრობს ფულზედა, როგორც ბულბული, თავის გალობისათჳს, ვსთქუათ რომ ფულის მოყვარებამ მიიყვანა ბეატრიჩე იმ საქმემდის, რომ მოჰკლა მამა თჳსი? რისთჳს იზამდა ამასა ესე უმანკო თხუთმეტის წლისა ქალწული? განა მაგას არა ჰქონდა დედისაგან დანატოვარი მზითევი, რომელიც იყო სამყოფი მზითვათ მაგისთჳს? არა უფალნო სუდიებო და პროკურორო მიიღეთ სიტყვანი ჩემნი სრულად აზრშია და გასჭერით აზრითა თქუჱნითა რომ ბეატრიჩეს ფულისთჳს არ მოუკლამს მამაჲ თჳსი, არამედ მისთჳს, რომ არ აღასრულა ქალწულმან, ბოროტებით სავსე სურვილი მამისა, ...

. . . .

. . . .

——ამისათჳს უფალნო სუდიებნო მე არ მივაწერ ბეატრიჩესა დამნაშავათა, არამედ უნდა ვმადლობდეთ უფალსა, რომ ჩუენს ქუეყანაში დაიბადა ამგვარი კეთილი სული, და ამისათჳს ბეატრიჩე არ არის ღირსი სიკუდილისა.—

გაათავებდა რა ფარანჩიო თავისსა სიტყვასა, ყველანი განკვირდებოდნენ მისი მშუენიერ გამოთქმულობისა გამო, მაგრამ ყურადღებაშიაც არ მიიღებდნენ სუდიები მისსა მოხმარებასა, გათავდებოდა რა სუდი ფარანჩიო წარვიდოდა სიხარულითა სახლში დაიმედებული შველებითა ბეატრიჩესი და ჭირისუფალთა მისთა, სადაცა მიიღებდა საღამოზედა წიგნსა პაპისაგან, რომელნიც პაპა აძლევდა მას უმაღლეს ადგილსა, თავისი სწავლის გულისათჳს.—ფარანჩიოსა გაუხარდებოდა და უმეტესი იმედი მიეცემოდა და ტკბილათ დაემინებოდა იმა ღამესა.

შეიტყეს რა სუდიებმა ბეატრიჩის დამნაშაობა, მისი გულისყოფანიც თან მიაყოლეს და სამ საათზე ღამით სუდიები შაიყრებოდნენ სუდისა სახლში და გარდასჭრიდნენ საქმესა პაპისა ბრძანებით რომ ბეატრიჩესა, ლუკრეციასა და ბერნარდიროსა თავნი მოჰკვეთონ და ჟაკომოსა ეშაფოტისა მოუვანადმდე აწვალონ სასჯელებითა და მერმეთ მასაც თავი მოჰკვეთონ და მათი მამული საეკლესიოთ დარჩესთ. და ამა გარდაწყვეტილობასა გარდასწერდნენ თეთრათა, რომელსაც მოაწერდნენ ყოველნი სუდიებნი ჴელთა და აგრეთვე პაპა კლიმენტელ VIII, რომელიც წაიღებდა ამა გარდაწყვეტილებასა და შეინახამდა უბეში.—

ა ღ ს ა რ ე ბ ა.

თავი XXIV

პაპა შეინახავდა დიდხანსა გარდაწყვეტილებასა ჩენჩებისასა ‸ ულოდინებდა კარგსა დროსა, რათა გაემცხადებინა დამნაშავებისათჳს გარდაწყვეტილება, ‸ ეს დრო მოვიდოდა მაშინა, ოდესაც გრაფის რჩევითა სანტაკროჩე, რომელიც იყო მოხსენებული წინეთა, მოკლამდა თავის დედასა ‸ ამისათჳს პაპა კლიმენტ VIII განრისხდებოდა ‸ იტყოდა: თუმცა ჩენჩნი არ დაისჯებიან, ყოველნი შჳლნი მოკვლენ თავიანთ მშობელთა ‸ ამისათჳს პაპა უბრძანებდა გენერალ გუბერნატორსა რომისას ტავერნის, აღსრულებად გარდაწყვეტილობისა.—

რას შვრება მაშინ ქალწული ბეატრიჩე, როდესაც, ამზადებენ იმასა სიკუდილისათჳს?

იმა ქალწულსა ქალსა სძინამს ამ დროს ტკბილის ძილითა დაიმედებული ფარანჩიოითა ‸ ლალისა ფერნი ტუჩნი მისნი ღიმებოდნენ სიზმარში, იმ გვარად, როდესაც იცინოდა მამა მისისა სიკუდილის დროსა, ოდესაც გვიდო აღასრულებდა სიკუდილსა ფრანჩესკოისა.—ოო!! ეს ძილი რომ ყოფილიყო გამოუღვიძრათ რა კარგი იქმნებოდა ბეატრიჩესათჳს. ბეატრიჩესა კიდევა სძინამს, მაგრამ ღიმილი იცვლება მისი უცბათა, წარბებსა შეჰმუხვნიდა, ‸ რასა ჰფიქრობს ამ დროს სიზმარში საწყალი ბეატრიჩე? ჰფიქრობს რა ისა

თავის სიყვარულზედა? ანუ თავის უღმრთო მამაზედა? ანუ თავის სახელზედა? მოდი დაუკვირდეთ რასა ლაპარაკობს ამ დროსა ბეატრიჩე, აი რასა:

—ოო! ღმერთო რისთჳს ხარ ჩემზედ გამწყრალი? რა ვქენ და ან რა დავაშავე მე ამგვარი?—გარდაზრუნდებოდა რა ამდროსა ბეატრიჩე, ბორკილი მისი გაუშვებდა ხმასა, მაგრამ ბეატრიჩეს მაინც არ გამოეღვიძებოდა,—ამ დროს ბეატრიჩესა მოეჩვენებოდა: ვითომც თავისი უმფროსი ძმა დჟაკომო, მივა სიახლოვეს მისსა და ეტყვის:—«აღსდექ, ჩუჱნი საათი მოვიდა.»—

—«სად უნდა წავიდეთ რომ აღვსდგეთ»—ეტყოდა ძილში მოჩვენებასა ბეატრიჩე და ამდროს ისა ვინც რომ ეჩვენებოდა, მოიგრეხდა კისერსა და მოვარდებოდა მას თავი, ბეატრიჩე შეშინდებოდა და ყვირილით გამოიღვიძებდა.

გამოიღვიძებდა რა ბეატრიჩე, გარდაავლებდა თვალებსა ყოველ კრძოთი და შეხედამდა ერთსა კუთხესა, სადაცა იდგნენ მუხლთ მოდრეკითა ორნი სახენი კაცისა და ლოცულობდნენ სულისათჳს ბეატრიჩისა, და ერთი სახე განშორდებოდა თავის ადგილსა და მოახლოვდებოდა ბეატრიჩესა.—ბეატრიჩე იცნობდა იმაში მღუდელსა კაპუცინსა, რომელიც იყო, გამოგზავნილი გუბერნატორისაგან აღსარებისათჳს და მივიდოდა რა ბეატრიჩესთან და ეტყოდა: სახელითა მამისათა და ძისათა, მოველ თქუჱნდა, რათა გაგწმინდო თქუჱნ უწმინდურებისაგანა.

—მამაო! მიუგებდა ბეატრიჩე, უწმინდურება ჩემში

არასოდეს არ ყოფილა დ არც იქმნება.

—ღმერთმან ისრე ქმნას შვილო ჩემო! მაგრამ უწმინდურება დ ცოდვანი ყოველთვს აქუს კაცსა განუშორებელად. დ ამისათვს სთქვით აღსარება, რათა მიგეტევოსთ თქუენ ცოდვანი თქუენნი.

—ხვალ ვიტყვი მამაო!

—ხვალ! რისთვს გარდავსდვათ ხვალისათვს, რადგანაც შეიძლება ეხლავე აღვასრულოთ ესა? ვინ იცის ხვალ რა საქმე შეემთხვევა კაცსა.

—ეს მართალი არს, მაგრამ თქუენ მობრძანდით ჩემთან უდროვო დროსა დ მე ეხლა არა ვარ მომზადებული აღსარებისათვს, ეს არის სიზრმიდამ გამოვიღვიძე შეშინებული.—

—მაგას მართალსა ბრძანებთ, მაგრამ სიკუდილი ადამიანისა არ არჩევს დროსა დ ამისათვს გამლევთ შრომასა რათა გვიბრძანოთ თქუენნი ცოდვანი.—

ამ დროს შემოაღებდა კარსა დ შემოვიდოდა ბეატრიჩესთან სლედსტვენის ადვაკატი ჟანდარმებითა, რომელნიც მოვიდოდნენ გამოსაცხადებლად ბეატრიჩესთვს გარდაწყვეტილობისა დ დაიწყებდა სლედსტვენის ადვაკატი:

—მე მოვალ თქუენდა, რათა განვიცხადოთ გარდაწყვდტილება პაპისა.

—როგორი გარდაწყვეტილება, სიკუდილისა თუ? დაიყვირებდა შეშინებული ბეატრიჩე.

მოძღუარი კაპუცინი დაიფარვიდა თვალებზედ რა კელსა დ სლედსტვენის ადვოკატი გარდუხრიდა თავსა, რა-

სა ნიშნამდა აღსრულებასა სიკუდილისასა.—

ბეატრიჩე გამწარებული მოჰკიდებდა ჴელებსა მღუდლის ანაფორასა და იტყოდა:

ოო! ღმერთო! ღმერთო ჩემო! როგორ შეიძლება ჯერეთ ჩემი სიკუდილი? რისთჳს მართმევენ მე ჩემს სიცოცხლესა? მე ეხლა არ დავიბადე? ღმერთო! რა ვქენ მე ამგვარი რომ კვლენ ჩემს უმანკო სიცოცხლესა, კიდევ ვისა? თხუთმეტის წლის ქალწულსა ქალსა.

—ნუ სწუხართ შჳლო ჩემო! ეტყოდა მომღვარი ბეატრიჩესა, სიცოცხლე არ არის გაცისთჳს სანატრელი, ნეტავი მათ, რომელნიც არ გაჩენილან სიცოცხლისათჳს და ნეტავი მათ, რომელნიც მომკუდარან ადრეთა და წაუყვანია მათი სული უფალსა. რა გიყო თქუენ სიცოცხლემ, რომ აგრე სწუხართ მას ზედა?

—არასფერი, არასფერი! მიუგო ბეატრიჩემ, მწუხარების მეტი, სასჯელისა და ცრემლის მეტი არასფერი.

—მაშ გამაგრდით საყვარელო შჳლო! და განაგდეთ ცრემლნი ესე ქუეყანისანი.

—მაგრამ, როგორ განვაგდო მამაო! რაგვარ არს სიკუდილი ჩემი.

აქ მომღუარი დაუწყებდა ქადაგებასა და დარიგებასა; ბეატრიჩე ამოიოხვრიდა:

—ოო!!! სიკუდილო!... სიკ...ვ...დი...ო! ათრთოლებით იტყოდა რა ამასა ბეატრიჩე, გარდიქცევოდა.

—მიშველეთ, მიშველეთ, დაიწყებდა ყვირილსა ვირქინი და გაიქცევოდა წყლისათჳს, მაგრამ ამ დროს მო-

ბრუნდებოდა ბეატრიჩე დ~ იტყოდა:

—უკაცრავათ გახლავარ უფალო სლედსტვენის ადვოკატო დ~ მამაო კაპუცინ, რომ ამ სახით მოვიქეცი მე დ~ სიკჳდილი მომერია მე, მაგრამ იესო მაცხოვარიც გარდიქცა სიკჳდილის დროს.—დ~ ეხლა მიბრმანეთ დ~ აღასრულეთ თქჳენი ბრმანება, უფალო სლედსტვენის ადვოკატო!

წარუკითხამდა რა სლედსტვენის ადვოკატი გარდაწყვეტილებასა, ბეატრიჩე ისმენდა მშვიდობიანათ, დ~ როდესაც ადვოკატი გაათავებდა რა გავიდოდა.—ბეატრიჩე-მოუბრუნდებოდა ვირჟინის დ~ ეტყოდა:

—გადი ჩემო საყვარელო დაო! ხედამ რა ცოტა დროებას მამლევენ, ხვალ უნდა გათავდეს ჩემი სიცოცხლე, გადი აღსარება უნდა ვსთქჳა. დ~ მერმეთ მე დაგიმახვებ შენა.

გავიდოდა რა ვირჟინი დაღონებულად, ბეატრიჩე შეხედამდა იმ ალაგსა სადაცა იდგა უწინ მღჳდელი დ~ ნახვიდა იქა კიდევ მდგომარესა სახესა, რომელიც იყო გამოხვევული მღჳდლის სახვეველში დ~ იყო გაშტერებული.

—რისთჳს ის კაცი აქ არის დ~ როგორა ბედავს აქ ყოფნასა აღსარების დროს?

იტყოდა რა ამასა ბეატრიჩე, მომღვარი კაპუცინი გაჩერდებოდა, რათა არ უნდოდა გაემხილა, თუ ვინ იყო ის კაცი.—ბეატრიჩე განკვირდებოდა დ~ დაუწყებდა მზერასა ხან მომღვარსა დ~ ხან იმ კაცსა, რომელიც იყო

გარემებული კუთხეში.—

ის დაჩოქილი კაცი იყო გვიდო საყვარელი საქრმო ბეატრიჩესი, რომელიც იყო განგებ გამოხვეული მღჳ-დლის სახვეველშია და წამოიწევოდა რა წინეთ ბეატრი-ჩესკენა, ფერხნი მისნი აღარ მისცემდნენ მას ნებასა გა-მოწევათ წინეთა და ამოიქვნეშიდა ჯავრიან გულითა.

—ვინ არს ეს კაცი რომ სტირის. იტყოდა ბეატ-რიჩე, მე არ მეგონა თუ ამ საპყრობილეში იქნებოდა იმგვარი კაცი, რომელსაც ჩემთჳს შესტკიოდა გული.

გაიგონა რა ეს საწყალმან გვიდომან, გარდიგდებდა თავისსა სახვეველხა და წარმოსდგებოდა მშჳენიერ პი-რის სახითა თავის საყვარლის წინეთა, ბეატრიჩე შეხე-დავდა რა გვიდოს, განცვიფრდებოდა და წამოხტებოდა გარდასახვევათ ყელში გვიდოსათჳს, მაგრამ მომღვარი არ მისცემდა ნებასა შეყვარებულთა რათა უკანასკნელ-ითა გარდახვევითა ნუგეშ ეცათ თავიანთნი დაღმეშილნი გულნი.—გვიდოს უნდოდა, რათა ეყოფილიყო რამოდე-ნიმე ხანსა თავის ბეატრიჩესთან, მაგრამ მომღვარი, რომელიც დამალვით შემოიყვანდა იმასა ბეატრიჩესთან და შიშისა გამო რათა ის არ იცნონ მასში გვიდოსა სახე გარდაიცმევდა მომღვრისა სახვეველსა და გამოჰ-ყვებოდა გარეთა გვიდოსა.—გამოთხოვებისა დროს საწ-ყალი გვიდო მოჰკიდებდა მარჯუენა კელსა ბეატრიჩესა, რომელზედაც ჰქონდა თავის გამოგზავნილი ბეჭედი და აკოცებდა მას ზედა მწარეთ, გავიდოდა რა გვიდო· ბეა-ტრიჩეს დაეკარგებოდა ენა, და არ იყო შემძლებულ სთ-

ქმად ერთისა სიტყვისა, მარტო თვალებს გააყოლებდა გამომავალსა გვიდოსა.—ბეატრიჩე მერმეთ არღილებდა თავის მარჯვენა ჴელსა და ნახამდა მას ზედა ცრემლსა გვიდოსისასა, რომელიც ბრწყინამდა ბრილიანტსავით და გულისა ამოხვრითა იტყოდა:

—აი საჩუქარი, რომელიც დამიტ [illegible] გვიდომან და არღილებდა ცრემლსა თავის გვიდოსისა.—

გააცილებდა რა გვიდოსა, მომღვარი მობრუნდებოდა და ბეატრიჩე ჰკითხამდა მომღვარსა:

—მამაო სად წავიდა ეხლა ჩემი გვიდო?

—მონასტერში.

ახ! რა უბედური მყავს მე ჩემი გვიდო!.....

—დიახ მრიელ უბედური არს, მაგრამ ის ხშირათ მოდის ხოლმე აქა—თქუენს სანახავათ, და ანუგეშებს გულსა თქუენის მხრითა და ამ სიტყვებითა ნუგეშსა სცემდა ბეატრიჩესა.

—თუ ასრე არს, რისთჳს ვერ ვხედამ მე გვიდოსა ყოველ დღესა? მამაო გევედრები თქუენა, თუმც კიდევ ნახოთ ჩემი გვიდო უთხარით, ჩემს მაგიერათ, რომ ის წავიდეს ამ ქუეყნიდამა, თორემ აქაურს ხალხსა გული ეშმაკისა აქუსთ და გარევენ რაიმე უბედურებაში იმასაც, აქ ვერ ვნახე მე კეთილი კაცი ჰალაჩის მეტი.

—კარგი, მე ვეტყვი იმასა.......

—და თუმც არ დაგვყვესთ ნებასა, უთხარით, რომ ეს იყო მისთჳს ჩემი უკანასკნელი თხოვნა.—

—კარგი შვილო ჩემო! გეყოფათ იმაზედ ლაპარაკი, ესლა მითხარით ყოველი ცოდვანი თქვენი რათა სული თქვენი იქმნება უმანკო და წმინდა.—ბეატრიჩე განაღებდა თავის წმინდა გულსა და ეტყოდა თავის ცოდვათა, რომელნიც არ ჩავარდებოდნენ,ცოდვათა, არამედ ბავშვისა სიყმაწვილეთა და მამისა კვლაშია არას ეტყოდა რასა, რამეთუ არ იყო დამნაშავე ამაში.

მოძღვარი აიღებდა აზრსა ვითომც ბეატრიჩე სირცხვილისა გამო ჰფარამდა მამის კვლასა და შეახსენებდა ბეატრიჩესა, რამეთუ მას ეთქვა ყოველივე ცოდვანი.

—მამაო და მოძღვარო ჩემო! რაიცა მე მიქმნია დიდი ცოდვანი ვაღიარე და ეს იყო და წვრილნი ცოდვანი, რომელნიც მე არ მახსოვს ისინი ღმერთმან შემინდოს.

—მაგრამ გთხოვთ საყვარელო შვილო კარგათ მოიგონოთ უდიდესი ცოდვა რა გიქმნიათ.

ბეატრიჩე დაიწყებდა ფიქრობასა და ვერას მოიგონებდა, რამეთუ არ იყო დამნაშავე არა რაიმე საქმეში. აქ მოძღვარი იფიქრებდა, რომ ბეატრიჩე მალავდა თავის მამის კვლასა და ეტყოდა:

—მაშ ფრანჩესკო ჩენჩი ვინ მოკლა?

—მე არა მაქვს ნება რათა ვსთქვა სხვისა ცოდვანი.

—როგორ, თქვენ არ მოგიკლამს ისა?

—მე არა, მე არ მომიკლამს ისა.

—მაშ რისთჳს დაიდეთ ეს დამნაშაობა თავზედა?

—მამაო! აი რისთჳს დავიდევ თავზედა მე ისე და-

მნაშობა მოიხსენეთ: ჩემმა ჭირისუფალმა და ფარანჩიომ ჩემმან ადვოკატმან მთხოვეს მე, რათა დამედვა ესე საქმე ჩემს თავზედ რამეთუ ეგონათ თუ ამითა მე უშველიდი ჩემს თავსა და აგრეთვე ჩემთ ჭირისუფალთა.-- შევხედე რა ჩემთა ჭირისუფალთა, რომელნიც ცრემლითა მეხვეწებოდნენ მე აღსრულებად ამისა. ვაჩვენე ტყუილი ჩუენება, მაშინ, როდესაც ვიყავი სრულებით თავისუფალი და გადარჩენილი ულმრთო სასჯელისაგან, მაგრამ ამითაც ვერასფერი გაუკეთე ჩემთ ჭირისუფალთა, და დავღუპე თავი ჩემი და თავნი ჩემის ჭირისუფლებისა, ფარანჩიოს გამო; ჩემი სიმარდლე ეს არის.

—რისთჳს დარწმუნდით თქუენ ფარანჩიოზედ, თუ-ასრე იყო.

—მისთჳს, რომ ფარანჩიო იყო განათლებული და სწავლული კაცი ეს ერთი, მეორეთ მისთჳს რომ ის იყო გამოგზავნილი იმ გვარ კაცისაგან, რომ მე უნდა დავყოლოდი ფარანჩიოს რჩევასა.

—ვისგან იყო გამოგზავნილი ისა?

—გვიდოსაგან, რომელმაც გამოატანა თავისი ბეჭედი მისთჳს, რომ მე დავყოლოდი ფარანჩიოსა.

--მაშ საყვარელო შვილო კიდევ გეცოდინებათ თქუენ ვინ მოკლა ფარანჩესკო და ამისათჳს ნუ დამიმალამ მე როგორც მოძღვარსა.

—ოო! ეს არ შემიძლიან, ეს ღმერთმა გაშინჯოს.

—არა საყვარელო შვილო თუმც მე დამიმალავთ, უფალსაც დაუმალავთ.

აქ ბეატრიჩე მოუყვებოდა როგორც იყო. მოძღვარი განკვირდებოდა და შესთვლიდა:

—ღმერთო! ამგვარი წმინდა სული ჯერეთ ჩემთ თვალთ არ უნახამთს, როგორცა ეს ქალწული ქალი.

მერმეთ მოუბრუნდებოდა და დალოცვიდა ბეატრიჩესა:

—წმინდაო სულო! შენ ხარ წმინდა როგორც ანგელოზი და მე არ მალ მიძს დალოცვად თქჳენი, რამეთუ თქჳენი წმინდა გული არს გამზადებული უფალითა სასუფეველში და ამისათჳს გთხოვ ქალწულო ბეატრიჩე! მიშუამდგომელო უფალთან ჩემის სულისათჳს და აგრეთვე იმათი სულისათჳს რომელთაც გარდაწყვიტეს სიკჳდილი თქჳენი.—

იტყოდა რა ამასა ბეატრიჩე დასდგებოდა მუხლთ მოდრეკითა წინაშე მღჳთის მშობლისა და შესწირამდა მას მადლობასა, რომ მალე მოითხოვა ისა განშორებად ამა ქჳეყნიდამა და უმჯობეს მადლობდა მისთჳს რომ აჩვენა მას უფალმან უკანასკნელსა დროსა თავისი გვიდო, რომელსაც შორდებოდა ამ სოფლიერათ და ჰქონდა იმედი ნახვად მისსა იმ სოფლიერად.

ამ დროს ეტყოდა ბეატრიჩე მოძღვარსა:

—მამაო მექმნება თუ არა მე იმედი ნახვად ჩემის გვიდოსისა იმ სოფლიერად, რომ ღმერთმან აპატიოს იმასა თავის შენაცოდები?

—შვილო ჩემო! დაივიწყე ყოველივე ბიწიერი სიყჳარული და იქმენ მიქცეულ მარტო ლოცვად უფლისა.

—ეს მეც მესმის, მაგრამ, მე მსურს რომ გვიდოსა

ჩემსა ვნახავდე იმ სოფლიერად, რათა იქ დავიწერდე იმაზედ ჯვარსა: ამ დროს მოვიდოდა ბრძანება პაპისაგან, რათა ბეატრიჩესა ჰქონდა ნება ნახვად თავის დედის წაცვლისა სიკუდილადმდე და ამისათჳს მომღვარი ეტყოდა ბეატრიჩესა:—გსურთ შვილო ჩემო რომ ნახოთ ლუკრეცია?

ოო! როგორ არ მსურს! ნუგეშსა მაინც მივსცემთ ერთი ერთმანეთსა.

მომზადება სიკუდილისა.

თავი XXV

მე არ მალ მიმს აღწერად იმა შემთხვევისა, როდესაც დედა და შვილი შაიერებოდნენ ერთათა, და ტირილითა და ცრემლითა ნუგეშსა სცემდნენ ერთი მეორესა უკანასკნელითა შეერილობითა.—მაგრამ ცრემლიც, რომელიც არს დატოვებული ადამისაგანა ჩუენთჳს, ისეცა დაილევა მალე და ორნივე დედა და შვილი მისცემდნენ რა ერთი მეორესა ნუგეშსა დამშვიდდებოდნენ და უბედურნი ქალნი მალას აძლევდნენ თავიანთ თავსა, რათა გაიტანონ შემდგომი მწუხარება, რომელიც იმათ ელოდა უკანასკნელისა სიცოცხლითა.—

თვალნი ბეატრიჩესნი გაჩერდებოდნენ ტანისამოსზედა

თავის დედის ნაცვლისა, რომელიც იყო ჩაცმული ძვირფას ხავერდის ტანსაცმელში, და მერმეთ დაიხედამდა თავის ტანისამოსზედა და შეხედამდა, რომ თითონაც ეცვა ძვირფასი კაბა მწვანე ატლასისა ნაკერი მოწყვეულითა და მარგალიტითა, რომელიც უყვარდა ყოველთა ტანისამოსზედ უმჯობეს, რომელსაცა იცვამდა მხიარულთა დროებში—და აქ ბეატრიჩეს გაახსენდებოდა, რომ როდესაც ბეატრიჩე გვიდოს ნახვიდა, მაშინ ამ კაბითა გამოვიდოდა ხოლმე მასთან და ამისათჳს ეს კაბა რომელიც ეცვა იყო უძვირფასესი ყოვლისა ძვირფასით კაბებისა ბეატრიჩესთჳს და ეხლა რადგანაც ბეატრიჩე ხვალვე ემზადებოდა წასვლად ეშაფოტსა ზედა, სადაც უნდა მოეკვეთათ მისთჳს კისერი, იფიქრებდა რომ ამ ძვირფასისა ტანისაცმელითა არა ღირდა წასვლად იმ ქორწილშია, სადაც ემზადებოდნენ ყველა ჩენჩები, თავის მოსაკვეთად;—დედის ნაცვალიც დაუჯერებდა, რამეთუ უმჯობეს იქმნებოდა გამოცვლად ძვირფას ტანსამოსისა, რომელნიც ჰქონდათ ჩაცმულნი და ამისათჳს ეტყოდა ბეატრიჩე ჰალაჩის ქალიშვილსა:

—ვირჯინი! გვიშოვე მე და დედასა, რაიმე უბრალო ტილოს ნაქსოვი, ბაწრები და თითო ზეწარი, რათა გამოვიხვიოთ თავნი ჩუენნი წასვლად ხვალ ჩუენსა ქორწილში.—რისთჳს არ მაძლევ ვირჯინი პასუხსა ჰა? საწყალი ვირჯინი იყო დაღონებული ბეატრიჩეს სიტყვებითა, და არ შეეძლო თქმად პასუხისა ბეატრიჩესთჳს.— და რამოდენიმე ხნისა შემდეგ ვირჯინი გაიმაგრე-

ბდა გულსა დ მიუჯგბდა:

—ბატონი ბრმანდებით! მე მაქუს უბრალო ჩითის კაბა; რომელიც მმამან ჩემმან მიყიდა მე იარმორკაში, დ თუ გნებავთ მოირთევით.

—კარგი იქმნება ჩემო საყვარელო ვირჟინი! მე თვლებსა დ მვირს კარგს კაბებსა დაგიტოვებ მაგიერში, მაგრამ ბაწარი დ ზეწარი სად ვიშოვოთ.

—ბაწრები მამასა ჩემსა აქუს მუდამ, რადგანაც ჰა-ლაჩი არს დ ზეწრებს მისნი თანაშემწენი იმდღესვე ოდესაც.!.....დ აქ საწყალი ვირჟინი დაიწყებდა ტირი-ლსა, რათა მოუწვებოდა გული თავის ნათქვამ სიტყვე-ბითა.

მერმეთ ბეატრიჩე მოეფერებოდა რა ვირჟინის, გაგზა-ვნიდა მოტანად ჩითის კაბისა საჩქაროდ, რამეთუ დრო იყო მოკლე.

ვირჟინი მოიტანდა რა, ბეატრიჩე იმ წამსვე მივარ-დებოდა შეკერვად მისსა დ მოისმარდა ლუკრეციასა დ ვირჟინის შეკერვაშია, მაგრამ საწყალი ლუკრეცია დედის-ნაცვალი მისი სტიროდა დ დაღონებისა გამო არ ემლო კერვა კაბისა, ვირჟინი იყო დაღონებული დ კელნი მისნი თრთოდნენ, მარტო ბეატრიჩე იყო მაგრათა დ ეტყოდა დედასა:

—რა გატირებს დედა! სიკუდილი თქუენ რომ გგო-ნიათ იმგვარი მნელი არ არის, სიკუდილისა უტკბესი არა რაიმე არი ქუეყანასა ზედა დ ამ სიტყვებითა ნუ-გეშსა სცემდა ბეატრიჩე თავის დედის-ნაცვალსა.

მოაწია რა დილამა ბეატრიჩემ იგრძნო მოახლოვება უკანასკნელის საათისა და დავარდებოდა მუხლთ მოდრეკითა წინაშე ხატისა და დაიწყებდა ლოცვასა; ლუკრეცია და ვირჯინიც დაიწყებდნენ ლოცვასა, ცოტა ხანს შემდეგ კარი გაიღებოდა და შემოვიდოდა პალაჩის თანაშემწე სამართებელითა ხელში, შეხედამდა რა ბეატრიჩე პალაჩის თანაშემწესა ტანი აუთრთოლდებოდა მაგრამ, სიმარჯვით ეტყოდა მოსულსა კაცსა:

—სთქვით რისთჳს მოსულხართ, ჩუენ სულ მასთანა ვართ, აღასრულე ოქუენი სურვილი თორემ უკანასკნელი დრო მოახლოვებულ არს?

—თქუენო ბრწყინვალებავ! ეტყოდა პალაჩსა თანაშემწე ბეატრიჩესა, თქუენც მოგეხსენებათ რისთჳს მიჭირამს სამართებელი, თმა უნდა მოიპარსოთ ჩვეულებისამებრ.

—თმანი!.... მაშ კარგი. ამდროს გამოიღებდა თმიდგან სავარცხელსა, რომლითაც ჰქონდა დაკავებული ზევითა, და ოქროს ფერნი ნაწნავნი შოლტებივითა თმანი მისნი გარდმოეყრებოდა ბეატრიჩესა კოჭებამდისა.—აი ჩემი თმა და რაც გინდათ უყავით. რაღას გაჩერებულხართ მოსჭრით ეს ნაწნავი საჩქაროთ. და პალაჩის თანაშემწე მიაღებდა რა სამართებელსა ნაწნავნი ბეატრიჩესი დაეცემოდნენ შოლტებივითა პოლზედა.—

ბეატრიჩე შეხედამდა რა თავის თმასა, დავარდნილსა პოლზედა, გული მისი შეწუხდებოდა, და წამოუსკდებოდა თვალთაგან მისთა ცრემლნი. თმანი, რომლითაც

ხარობდა ბეატრიჩე მისთა მშუენიერებითა, და რომლისაგამო იყვნენ განკვირვებულნი მხედველნი და მლექსველნი რომელნიც თავიანთ ლექსშია ადიდებდნენ და აქებდნენ თმასა ბეატრიჩესასა, ეხლა ტყუილა უბრალოთ ეყარნენ ჰოლზედა მოჭრილნი ჰალაჩის კელითა.

ბეატრიჩე დაიღუნვიდა ასაღებად თავისის მოჭრილი ნაწნავებისათჳს, მაგრამ ერთისა კელითა არ შეეძლო იმასა აღებად შოლტებივითა ნაწნავებისა და ამისათჳს ორნივე კელითა დაიჭერდა კელშია და ეტყოდა თავის თმებსა:

—ოო! ამხანაგო ჩემის ყოვლისა უბედურებისაო! ეტყოდა ბეატრიჩე თავის თმასა, მე მქონდა იმედი, რომ მე შენ არ გაგშორდებოდი არც სიკუდილითა და მქონდა იმედი დიდი, რომ შენც ჩემთან იქმნებოდი ჩემს საფლავშია, მაგრამ არ მოხდა, ალბათ ღმერთსა ასრე ნებავდა.-

მერმეთ აიღებდა ერთს საკავესა თავის მოჭრილის თმითგან, და დანაშთენსა ჩაჭერიდა ცეცხლშია, სადაც ოქროსა ფერნი თმანი მისნი გარდიქცევოდნენ მტვერათა, და ამა საკავესა მისცემდა ვირჟინის და ეტყოდა:—

—შენ ვირჟინი გაბარებ ამ ჩემს თმისა ნაჭერსა და ვიცი, რომ როდისმე შეხვდები სანახავად ერთსა მშუენიერს ახალგაზდა ყმაწვილსა, რომელიც არს ფრიად მშუენიერი და აგრეთვე არს შეწუხებული, რომელსაც ჭქვიან საკელად გვიდო, და გარდაეცი ეს ჩემი თმის ნაწნავი და უთხარი რომ მაქუს იმედი თქო, რადგანაც ამა ქუეყნიერათ განვეშორესთქო, იმ ქუეყნიერათ მაინც და-

კიწერთ ჯვარსათქო, და შენ ჩემო საყვარელო ვირჯინი დავიტოვებ ჩემსა ფულებსა, რაცა მაქჳს ამ საპყრობილეში და აგრეთვე ჩემს ძვირფას ტანისამოსსა, ვიცი შენც ჩემსავით უბედური ხარ, მაგრამ ვლოცავ ღმერთსა, რათა უფალმან გიშველოს შენა. დასამტკიცებლად ამისა მიიღე ჩემგან უკანასკნელი ნაზი კოცნა და აკოცებდა ვირჯინის თჳალებში.

(ზოგი მერე იყოს).

გ. ასათიანი.

ურიების თორა, და სასწაუ-ლი დღე

1870 წელსა მარტის თვესა; ურიების თამაშა ჩემმა ამხანაგმა მიქო, რომ წავსულიყავი დ მენახა; თუმცა არ მინდოდა ურიების თორის ნახვა, მაგრამ მალათი წამიყვანა. იმ დროს მივედით, რომ ხუთის მეტი არა-ვინ იყვნენ თორაში. რასაკჳრველია დავღუნეთ თავი დ შევედით თორაში; ბნელაში აქა იქა, ... ჩნდნენ ურიეები. სამოცამდინაც, რომ შემოვიდნენ, ახალგაზდა ხახამმა დაიწყო თავიანთ ენაზე წიგნის კითხვა ბნელა-ში, თითქმის ნახევარ საათმა გასტანა. მლოცავნი ურიები მანამ ჩუმათ იყვნენ, მანამ ხახამი დაასრულე-ბდა კითხვას. როდესაც კითხვა გაათავა, უცებ ებრეუ-ლათ შესძახა: ბარუხათა ადონე (ღმერთო ჩჳ̃ნო). ამ ხმაზედ ურიებმაც ერთ-ჴირად შესძახეს ბარუხათა; უცებ წამოხტნენ, წმინდა სამთელი აანთეს, ყველამ თავთავის წიგნები აიღეს დ მოჰყვნენ კითხვას; კარგა ხანი კით-ხულობდნენ დ ევედრებოდნენ. რაკი სამთლებმა თორა გაანათეს, მე მივიხედ-მოვიხედე დ დასავლეთისაკენ ხამი

ფარდა დავინახე ჩამოშვებულები; აქეთ-იქით სამოცნაი-რი ნაჭრებით იყო შეხამებული, რომელიც შუაში დიდი ფარდა იყო, ის ფარდაც სამ ფერი ფარჩებით იყო შე-ხამებული; შუაში ყვითელი მოვი იყო, მარჯვნივ მხა-რეს ეკერა წითელი ყანაოზი და მარცხნივ სერი მოვი. ფარდასთან იყო ტახტი შეკრული, ტახტზედ დიდი ფა-რდის პირ და პირ იდვა საწივნობელი და ხახამს ზედ ედო ერთი წიგნი, და ხახამმა დაიწყო კითხუა: ხახამი სადაც იდგა, აქეთ იქით ორი ბოძი ჰქონდა ჭერებს მიდგმული; მარჯვენა ბოძზედ ორი თითო ჩარექი ქა-ღალდი იყო მიკრული, რომლებზედაც ებრაულათ ეწე-რა. მარცხენა ბოძზედაც იგივე ნაწერი მხოლოდ ერთი; , ... სკამები იდგა მწკრივათ და ზოგისათვის ვმელი ტაბურეტკები. ხახამმა კვალად მაღალის ხმით დაიძახა: ვეჰე!!! ლაუბინ. ამ თქმაზე, ურიებმა ხმა მა-ღლა ღაღადებით დაიწყეს: ალილუია. მერე უცებ დაჩუ-მდნენ, წიგნები მოკეცეს და თავიანთ სკამებზედ დასხდნენ. აგრეთვე იგივე საკითხავი განაგრძო და შესძახა: ადონა ბარუხათა და მალიმალ თავის საკითხავ წიგნს თავს უკრამდა. სხვათაც იგივე შესძახეს: ადონა ბარუხათა, და ტორტმანით დაიწყეს წიგნის კითხვა. ხახამმა კიდევ შე-სძახა: ბირუა ლაყიმ. ამ თქმაზედ ყველანი ორ-ორჯელ შეხტნენ, თავზე ჩამოიცვეს თეთრი მიტკლის სისირები, დაიწყეს ტორტმანით ბლუილი, და აქეთ იქით თავს იქნევდნენ. ხუთი მინუტის შემდეგ აიხადეს თავიდგან სისირები, ერთათ პირქვე დაეცნენ; ადგნენ და სათითაოთ

აიღეს კეტები, ზოგმა ურმის ხვედა, ზოგმა დალურსმული კონბალი და დაუწყეს ჰოლსა და სკამებს რახა-რუხი. ასე რომ თითქმის კინაღამ სკამები დალეწეს, არა რომ შვიდამდინ ლუკმა-ლუკმა დალეწეს იმტენი რახუნით.

ამათ შორის, ებრეელების რაბინმა . . . . . . კიდობნიდგან ამოიღო მველთაგანი თავიანთ დაბადება; რა ებრეელებმა დაინახეს, შექნეს საშინელი ყვირილი და ქღივილი. ამ ქღივილ ხივილში შექნეს ჩოჩქოლი; ერთი იძახდა: მე უნდა მერგოს დაბადებაო. მეორე, მესამე და სხვანი სულ ამას იძახოდნენ: არა მე უნდა მერგოსო; რომელსაც დაბადება ეჭირა, წაართვა და ლაჯებში ჩაიდო იმოდენა წიგნი. იმ წიგნის მომტაცველს, იმტენი ურიობა სულ იმ ერთს მიეხვივნენ და წაართვეს დაბადება. ამ ტაციაობაში მოუვიდათ ჩხუბი და ერთმანეთს დაუწყეს . . . . . . ცემა-ტყეპა. რაბინი შესწუხდა იმისთანა ჩხუბით; ყველანი გააშორა ერთმანეთს, ყველას უქადაგა რაღაცა, გამოართვა დაბადება და მოხუცებულს ხახამს არგუნა! ყველანი დამშვიდდნენ და დასხდნენ; ხახამს ქადაგება დაუწყო და ასწავებდა რაბინი; რაბინის ქადაგებაზედ შესძახეს: ამინ იხუნ, ბარუხათა, და ალილუია. ამ წარმოდგენით გათავდა იმათი ლოცვა, და მიეცა დასასრული.

რა დასასრული მიეცა იმათ ლოცვას, მოვიდოდნენ წყვილ-წყვილი კარებთან, მიბრუნდებოდნენ, დიდ ფარდას თავს დაუკრამდნენ ხოლმე, გამობრუნდებოდნენ, მოვიდოდნენ კარებთან, აღმოსავლეთის მხარეს კარებთან,

ერთი მტკაველი თუნუქა იყო ორის ლურსმით დალურსმული; იმ თუნუქას შუაში თეთრი მიწა ჰქონდა ჩასმული, იმ შუშას ორს თითს დაადებდნენ ხოლმე, თავიანთ თითებს აკოცებდნენ და ისე გადიოდნენ, ახალ გაზდანი. რომელნიც მოხუცებულთაგანნი იყვნენ, ისინი თითო გამოვიდოდნენ, ხუთს მოხუცებულთაგანს თავზედ ჴელს დაადებდნენ ხოლმე და ისე გადიოდნენ კარში.

ესე ჩემო კეთილო მკითხველო! იმათი თორა მხოლოდ სამი ფარდით და მინა ჩასმული თუნუქით გახლდა მორთული. ებრეელები თავიანთ ლოცვიდგან მხოლოდ ამისთანა კმაყოფილებით გამოვიდნენ, ... და დაქანცულები გიახლნენ.—

1870 წ. მარტის თვესა.

კონსტანტინე ბერმენოვი.

1870 წელსა:

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გაუგზავნელად თუ გაგზავნით, 7 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას, ხიდზედ, მირზოევის შენობაში, მარტიროზიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ან თავის დროზედ არ მიერთოს, უმორჩილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 15 Августа 1870 г.